MAGYAR FUTÁR

RAJNISS FERENC LAPJA

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK
KÖNYVTÁRA
22873

ÁRA:
20
fillér

A MUNKÁSMOZGALMI INTÉZET KÖNYVTÁRA

Budapest, 1941. május 29.
I. ÉVFOLYAM 1. SZÁM.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYZÓJA

AZ ÚJ EURÓPA

A nagy férfiak világosan és erőteljesen, fanatikus hittel, férfias bátorsággal és ösztönös egyszerűséggel képviselik a korszükségleteket és a mélységekből feltörő vágyakat. Az eszmék, a vezető gondolatok és az életformák, a fejlődés titokzatos törvényének nyomása alatt, időnként országokat és világrészeket megrázkodtató válságba jutnak s ezekben a kihülő és újra forrón buzgó korszakokban, csak a nagy vezető személyiségek szerencsés felbukkanása és élretörése mentheti meg a világot a lelketlen számítás és a vak indulat minden értéket elpusztító küzdelmétől.

Évezredes alapjai vannak az emberi kultúrának! Nem igaz, hogy minden rossz, ami régi, nem igaz, hogy minden jó, ami új és fordítva sem igaz ez a válságba belebódult, korlátolt állásfoglalás; — de a történelem hatalmas tanuságtételével igaz, hogy vannak idők és korok, amikor a mult, a régi összetételében halált jelent s amikor a salaktól megtisztított emberi értékeket új rendszerbe kell összefogni, erélyes, gyors, tervszerű alkotásokkal, a fejlődőképes, dolgozó népek boldogulására.

Vannak elhanyatló korok, amikor a régi, dicsőséges jelszavak egyszerre csak üresen konganak s az élet értelmébe és nagyságába vetett hit hulló falevelek módján szétpereg az őszi avarba. A történelmi tél megcsúfítja az emberi kultúra dús lombozatát, s hiába sírják a vének az öncsalás énekét arról, hogy nyár van és áldott, meleg napsütés... Hiába tolonganak az udvaroncok a mesebeli király körül s dícsérik hangosan remekbekészült díszruháját, mert előrekerül valahonnan a nyíltszemű inasgyerek, aki elkiáltja, hogy nincs is ruha a mesék királyán s abban a pillanatban mindenki látja az eltitkolt valóságot. Mély bölcsesség szülte a legendákat a hitnek és a látásnak változásairól.

Hősök harcoltak hűséggel a pogány istenekért, a rabszolgaságért, a hűbériség uralmáért s a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméiért. És fejlődött tovább a világ, új hitek forrósága lendítette előre a haladást, új szükségletek gyúrták új létformákba az emberi életet: a pogány hőst felváltotta a keresztény lovag, a rabszolgatartót a várúr, a várurat a bankár és a gyáros; a társadalmi rend átalakult, osztályok születtek új és új formákban, betölteni rendeltetésüket, de minden megmerevedett, megállott formát és rendet könyörtelenül felváltott a történelmi tavasz.

A nagy emberek hivatása felismerni a mult menthetetlenségének pillanatát s előkészíteni új világszemlélettel és életszervező akarattal a jövendőt. Irtózatos felelősség terheli a kor irányát és a végső döntést elhatározó hősök vállait. A kaland és a történelmi hivatás között keskeny és mély a szakadék s csak a zseniális ösztön és az ezerszer megvizsgált lelkiismeret óvja a lépést...

És mégis vállalni kell a bukás vagy a dicsőség nagyságát, népek, országok, nemzetek nevében, mert ha már valóban kihült a mult, ha úrrá lesz emberek és viszonyok fölött a tanácstalanság, a kétkedés s a lelketlen veszett harc a koncért, akkor nincs többé lehetőség visszamenekülni a megromlott multba s felgyújtani az áldozatosság tüzét a porbahullott bálványok körül, *akkor csak előre vezet az út, az új hitek, erők és hűségek új világa felé!...*

Európa lelki, gazdasági, politikai és társadalmi életében, már a világháború előtt ott kísértett a történelmi válság a fényben, a ragyogásban, a fegyverkezésben és az osztályharcok földalatti morajában. Az okok és a következmények romboló erejét, — ahogy azt a legnagyobb élő angol író mondotta, — nem a királyi hatalom és a demokrácia összeütközése váltotta ki, hanem az a szégyenteljes tény, hogy a királyi erőt megbénította s a demokráciát felfalta *a plutokrata világhatalom!...* Az arany és a pénz beszélt, rendelkezett, parancsolt, sajtót teremtett és dirigált, ellentmondott az előrelátásnak, az észnek és az erkölcsnek, megcsúfolta a tömegek hitét, lenézte vágyakat, siralmassá tette életüket s felverte mély álmából a lázadás szellemét.

A világháborúban a reakciós mult, a plutokrácia győzött s a levert nemzetekre rákényszerítette únt és erkölcstelen hatalmát.

A páriskörnyéki békeparancsok szégyenteljes kihírdetése óta, egy negyedévszázados kínlódás és vergődés volt az európai nemzetek élete! Nemcsak határokat diktáltak a győztes demokráciák, hanem reakciós idejétmult gazdasági és társadalmi rendet, tőkés kizsákmányolást, tisztességtelen versenyt, népi gyűlölködést, örökös bizonytalanságot s áldatlan életet a dolgozóknak! Szuronyok hegye védte a védhetetlent, külpolitika segítette a nemzetközi kapitalizmust, álhírek, szervezett bandák rontották a nemzeti pénzrendszerek értékét s a munka díját elrabolta a spekuláció. Európa feltartóztathatatlanul csúszott lefelé a lejtőn s csak az általános elszegényedés vámszedői ragaszkodtak görcsösen a versaillesi rendszerhez...

HŐSEINEK TITKA

Két hatalmas egyéniségben testesült meg a pusztulás ellen tiltakozó európai akarat; az egyik a győzők, a másik a legyőzöttek táborából indult el a nagy találkozásra, gátat építeni közös akarattal a romlásnak, munkával, nehéz küzdelmekkel, új hittel, új eszmevilággal és hősiséggel. Két alulról jött ember, két egyszerű katona, két megüldözött népvezér, hihetetlen akadályok torlaszain át az élre lendültek, hitet, öntudatot, munkát, szervezetet és jövendőt biztosítani egy kontinentális szabadságharcban Európának.

Csak a régi népmesék és legendák tiszta ragyogásában valószínű Mussolini és Hitler küzdelmes útja a rendteremtő hatalomig...

Milyen könnyű dolog ma a vánnyadt, utólagos bírálat, a dologtalan fecsegés, vádaskodás, az üresfejű és nagyhangú jóslat és milyen irgalmatlanul nehéz volt felépíteni jóformán a semmiből és a tanácstalan zürzavarból a német és az olasz birodalom verhetetlen erejét! Hitler és Mussolini a történelem férfiai és sikerük titkát csak néhány pontban vázolhatjuk távoli korok írói elé, úgy, ahogy azt napjaink nemzeti és népi vágyainak forrásaiból még frissen érezzük:

1.

A két nagy népvezér sohasem szakadt el a dolgozó tömegektől s az államot és a nemzetet *osztálytalan egységnek* tekintette, a küzdelemben és a győzelemben egyaránt...

2.

Hitler és Mussolini a *megtestesült realitást képviselik* az eszmék gyakorlati megvalósításában. Világnézetük népi ösztönökben gyökerezik, módszerűket a kor szabja meg, céljuk pedig rendületlen és következetes. Ebben a sajátos szellemi irányzatban egyesül nemzeti és európai hivatásuk.

3.

Bosszú, gyűlölet, egyéni rosszindulat sohasem vezette és hevítette őket. Ezért *nem volt nagy áldozata* a fasiszta és a nemzetszocialista forradalomnak, ami Mussolini és Hitler örök dicsősége.

4.

A két európai vezér *az állam és a népszervezés* első katonája. Korunk a tervszerűen vezetett óriás egységek százada s Hitler és Mussolini példátlan munkával, népi felvilágosítással építették ki elsőnek *a lelki kollektivitásokat,* akkor is, amikor a puszta hatalmi szó, már elegendő lett volna *a felületes cél* elérésére...

5.

Egységben látnak, totális összefüggésben cselekszenek a modern diktátorok! Nincs kényelmes sorrendbe állított, lassú törvényhozás, hogy elavuljon az egyik rész, mire a másik megszületik... A munka, a hadsereg, a nevelés és a szociális élet frontjain egyszerre, egyidőben és szervesen intézkednek.

6.

Előítélet, babona, maradiság, régi kiváltságokat élvező osztályok, rétegek és csoportok befolyása nem zavarhatja meg Hitler és Mussolini céltudatos munkáját. A tervek vonalát nem töri meg a reakciós ellenállás s a gazdasági, katonai, közigazgatási és szociális kérdések megítélésénél, az önbírálat szilárd keretein belül, életismeret és friss szellem érvényesül.

7.

Hitler és Mussolini mélységesen megbecsülik a *technika világot átformáló erőit* s a XX. század egyensúlyát keresik az ember és a gép, a munka és a család, az állami, gazdasági és társadalmi szervezetek egymással megbékülő viszonyában.

8.

Az ifjúság, az új nemzedék a szemefénye a két vezérnek, nem szónoklatokban, hanem tettekben, a tömegsport, az egészséges élet és nevelés, az emberi életfeltételek és bajtársias érzés csodálatraméltó felvirágoztatásában.

9.

A hősiség és a munka az egyének ranglétrája Hitler és Mussolini birodalmában. Régi címét, rangját megtarthatja mindenki s kára sincs senkinek a tradiciókból, de senkisem sorol az új világban a régi cím jogán...

10.

Hűség, erkölcsi példa, áldozatosság és fegyelmezettség felülről árad lefelé a vezérekből a tömegekre s ezért néznek fel tisztelettel és rajongással a kisemberek milliói Hitlerre és Mussolinira...

*

Így kovácsolódnak belső egységbe, elszakíthatatlan láncba az európai vezérek népei s minden nemzetnek csak nemes igyekvése lehet a maga földjén s a maga történelmének és szabadságának szépségében hozzáhajolni az új Európához, *Hitler és Mussolini szellemének megbecsülésével.*

HÍDVERÉS

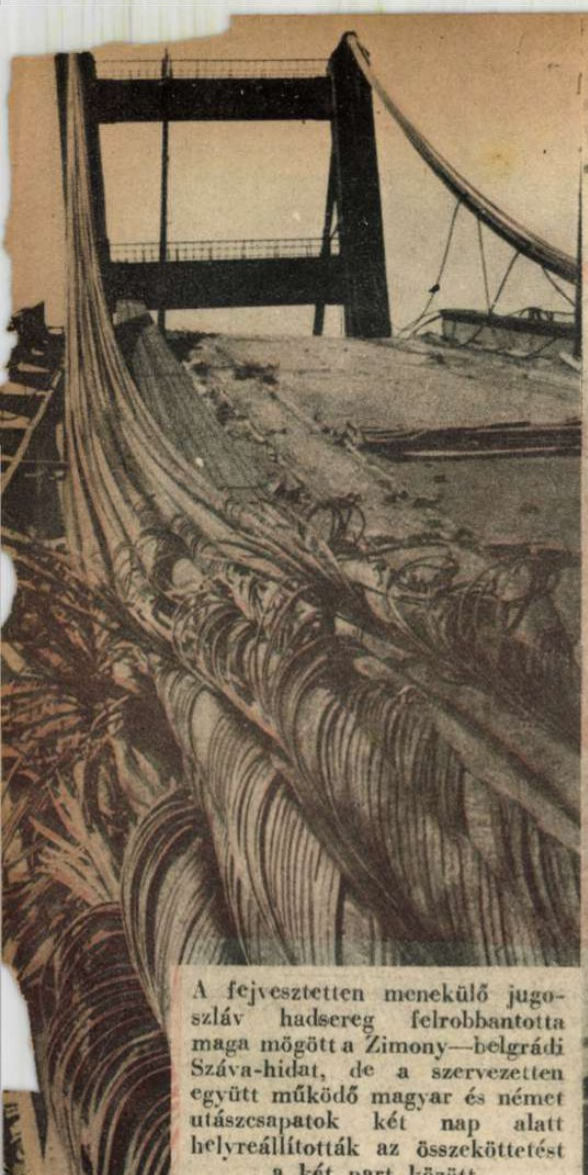

A fejvesztetten menekülő jugoszláv hadsereg felrobbantotta maga mögött a Zimony—belgrádi Száva-hidat, de a szervezetten együtt működő magyar és német utászcsapatok két nap alatt helyreállították az összeköttetést a két part között.

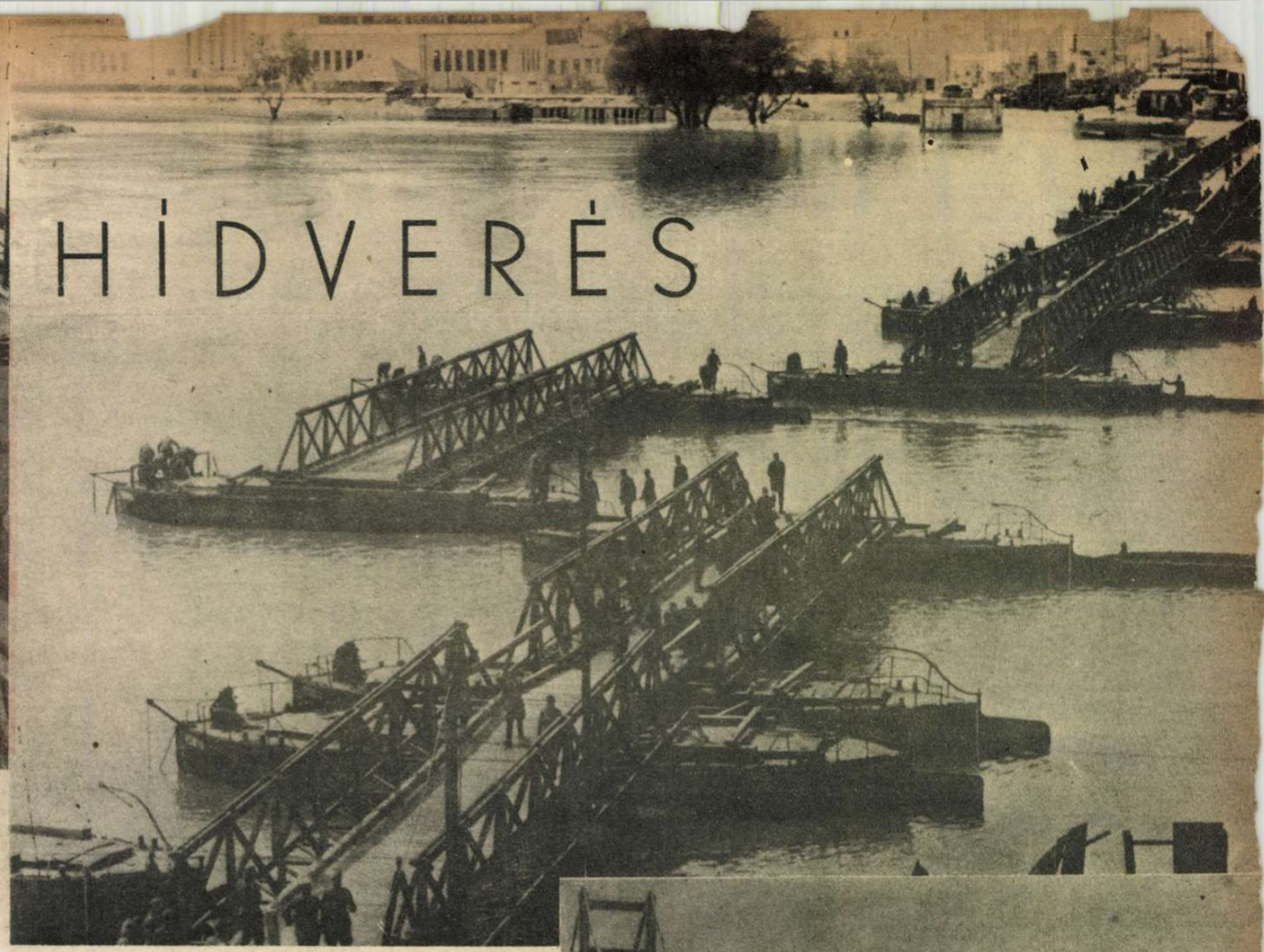

A két hadsereg vállvetve harcolt — és vállvetve dolgoztak utászaik is. A propagandaszázad katonája már a közös munka végső aktusát örökíti meg: a régi, felrobbantott híd mellett készen álló katonai híd utolsó részét illesztik be a két partról benyuló híd közepébe.

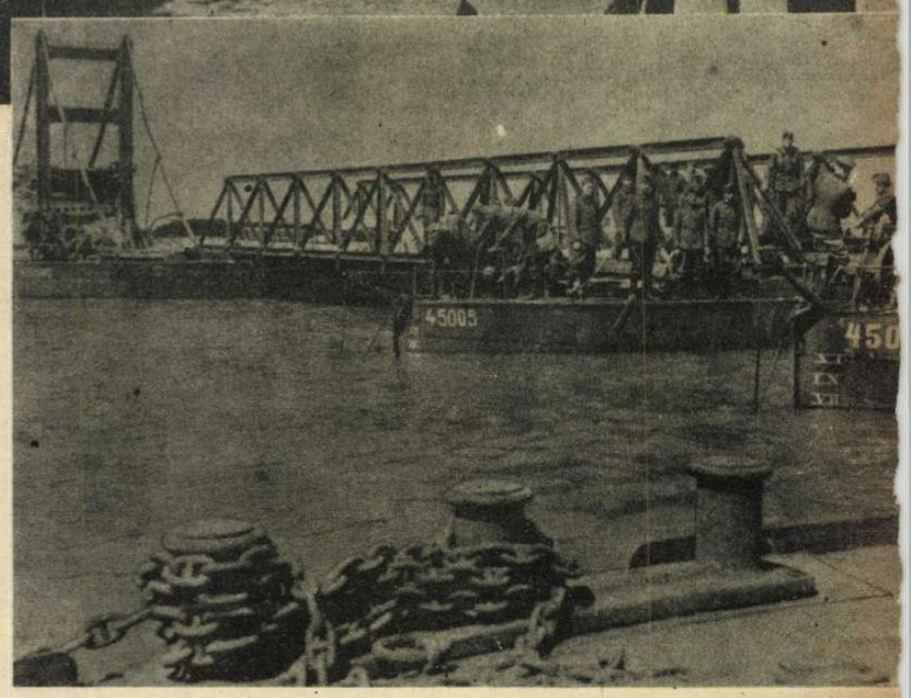

HŐSÖK ÜNNEPE

Délvidéki Országzászlók
beiktatása
a Szabadság-téren

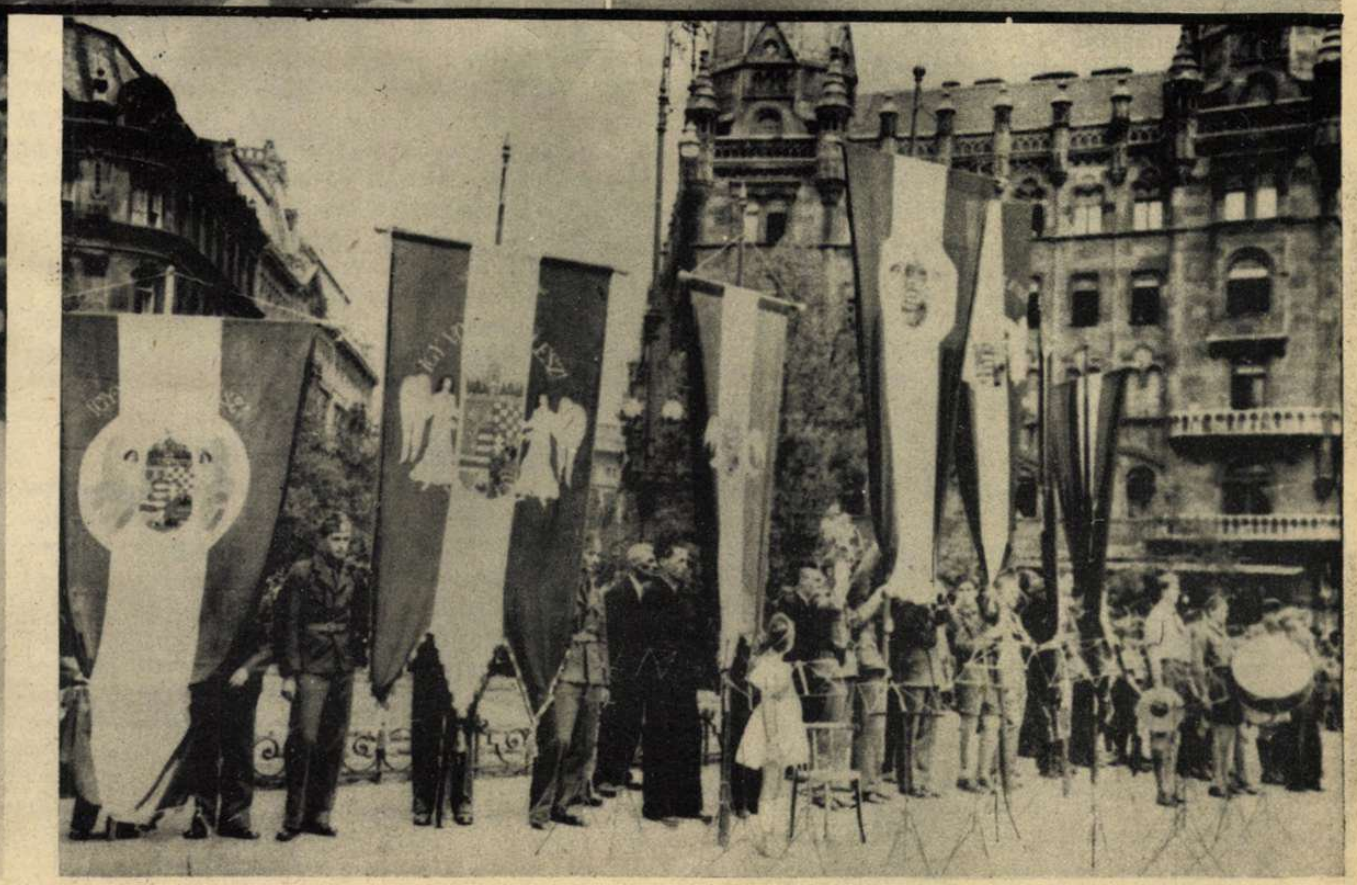

HÉTRŐL HÉTRE

Magyar Futár

a szokásos bevezető és ígéretekkel megtömött vezércikk nélkül indul el találkozójára az olvasóközönséggel. Célunk tiszta, irányunk ismeretes, véleményünk szabad és független, elismert korlátunk a törvény, jócsillagunk a magyarság és Magyarország fölött ragyog. Világnézetünk van, erős és határozott, nem is akarunk nagyképű semlegességet, elvont tudálékosságot és előkelő dolgok-fölöttiséget játszani: benne állunk a küzdelemben, mozgunk együtt a világgal s bajtársakat ismerünk és ellenségeket a hittel vallott jobboldali politika szolgálatában. Nem akarunk leereszkedni senkihez, mert nincs osztályérzésünk s egy síkon látjuk a tisztességes dolgozókat. Az egyenes magyar írást megérti minden gondolkodó magyar ember s meg is kell találjuk szép egyszerűségben a tudományos tolvajnyelv helyett azt a kifejezési módot, amely összehozza és egyesíti feladataink közös meglátásában az értelmiségi foglalkozású rétegeket, az ipari munkásságot és a föld erős népét. Multunk, kulturánk, szabad életünk és együtt formált jövendőnk szeretetében megsemmisülhet az osztályelmélet, ha sem fent, sem lent nem zsákmányolják ki önző célokra azt a nemes, milliókban élő vágyakozást, amely egy új magyar élet gyönyörű és gyötrelmes álmaiból fakadt. Nem hirdetünk összefogást mindenkivel rostálatlanul, mert ez a hamis bankettszónoklás, ez a kebelreborulós füllentés szolgálta ki a legszemérmetlenebbül a tétlenséget és a reakciót. Csak az egyirányú, egymeggyőződésű emberek foghatnak össze nagy munkára s csak a világnézeti határokon belül van értelme fegyelmezettséggel, jószándékkal és áldozatkészséggel áthidalni a különbségeket személyek, pártok, szervezetek és alakulatok között. A baloldalon ismerik ezt a törvényt, — csak a jobboldalon kell megtanulni... Elmondjuk a lelkiismeret és az önvizsgálat forrásaiból táplált véleményünket, de senkit sem akarunk tanítani, vagy éppen művelni. Nagy betegség nálunk az atyai hang, a népművelő leereszkedés és a tudós fölény. Tele van az ország atyákkal, — fiúk nélkül. A sok atya töméntelen ellentmondó laposságra próbálja megnyerni a népet s marad minden a régiben. És mégis itt kopogtat a bástyakapukon az új világ, mégis bebocsájtást kér a kor szelleme, mégis a megujhodás hite terjed, a társadalmi igazság gondolata hódít és a nemzeti eszme diadalmaskodik. Evvel az új világnézettel együtt szeretnénk otthon lenni a jobb jövőt váró magyar családokban, falvak és városok, kisebb és nagyobb, szegényebb és szerencsésebb otthonok lakói között. Ennyi a megindúló Magyar Futár programmja...

Martinique körül,

a csöndes, békés vizeken páratlan küzdelem és versenyfutás indul meg — az aranyért, bizonyítani, hogy a plutokrata érdek és a sápadt fém hatalma hogy uralkodik a demokráciák lelkén. Úgy történt a dolog, hogy a nyugati harctér leglázasabb napjaiban, a francia kormány hadihajóra rakatta a francia nemzeti bank óriási aranykészletét, Anglia szívós és makacs unszolására, avval a nyílt paranccsal, hogy a milliárdos kincset vigyék el Kanadába. A derék kapitány szerencsésen megérkezett rendeltetési helyére s a kikötőben már ott állott az aranyvonat, elszállítani a megmentett francia vagyont Montrealba, amikor a kapitány urat értesítette a kormánya, hogy Franciaország különbékét köt, s a fegyverletételt a hadsereg másnap megkezdi. A párisi rádióparancs az volt, hogy azonnal ott kell hagyni a kanadai kikötőt s befutni Martinique kikötőjébe. A kanadai hatóságok tiltakoztak s erőnek-erejével szorgalmazták az átrakodást, de a derék kapitány az egész kikötő összelövetésével fenyegetődzött s végre felszedhette horgonyait. Hosszú, kalandos út után, az arany rendeltetési helyére érkezett s azt rebesgették abban az időben, hogy ez az aranyszállítmány volt az oka a fegyverletételi tárgyalások elhúzásának... Alig helyezték el földalatti páncélhelyiségekben a Francia Bank tartalékaranyát, amikor az Egyesült Államok már bejelentette igényét a kincs időnkénti megvizsgálására, avval az indokolásssal, hogy ennyi aranyért politikai zavarokat felidéző fegyvervásárlások is történhetnek — Dél-Amerikában. Azóta gyorsfutású, jól felfegyverzett amerikai gyorsnaszádok figyelik a kikötőt állandóan, rendszeresített éjszakai őrjáratokkal, hogy el ne tűnjék valahogy a francia arany, — a más aranya... A mult héten a martiniquei kikötőben horgonyzó francia hadihajók felkészültek a kifutásra s a megfigyelt sürgés-forgás nyomán villámgyorsan megjelentek az angol hajók is az öböl bejáratánál. Amerikai és angol flotta néz farkasszemet napok óta a franciákkal, nem a hadi készülődés, hanem a sápadt arany miatt. A tengernél mélyebb a jelentősége ennek az ütésre kész felvonulásnak.

A Szociáldemokrácia lapja

változatlanul úgy szaval, mintha még együtt ülne a régi hallgatóközönség s a munkáspolitika a rózsaszínben fürösztött prágai tengelyen imbolyogna. Természetes, hogy a Népszavának csak a szociáldemokrata munkás „öntudatos", a többi iskolázatlan, éretlen, közömbös és tunya tömeg, amelynek megváltására és nevelésére csak a művelt elvtársak hivatottak. Természetes, — onnan, ahonnan jön, — ez a hang, de egyben mélyen sértő és jogtalanul gőgös, mert minekünk sohasem jutna eszünkbe egy tényleg dolgozó és valóban szociáldemokrata munkást fiatal korában felszedett és azóta túlhaladott politikai nézete miatt hazaárulónak, éretlennek és tunyának nevezni. A szociáldemokrata párt túlesett egy kifogástalan titkos választáson és expressajánlott levélben megbukott a fellegváraiban. Ez a rendkívüli bukás jogosítja fel talán a maradék részt, kisajátítani a „munkásosztály" képviseletét s lebecsülni mindenkit, aki nem húz már a vezérelvtársakhoz? Minden épeszű ember s a józan és dolgozó szociáldemerkata munkás is tudja, hogy az az eszmevilág, amelyet a program és a vezérelvtársak képviseltek, siralmas csődbe zavarodott Európában s megőrlődött az idők malomkerekei között, tehát nagyzolás, önhittség és mások ámítása azt írni, hogy „változatlan szépségükben érvényesek a mi célkitűzéseink..." Még a szociáldemokrata is megesuklik, ha ma elolvassa figyelmesen ezeket a célkitűzéseket! Nem is igen mutogatják mostanában a programot, csak dícsérik látatlanban s azt állítják róla, hogy „ezzel a szemlélettel a munkásosztály a dolgok fölé emelkedik, a történéseken el tud igazodni és különbözik a politikailag éretlen tömegtől, amely most is nagy hősöket keres, akik tetteikkel kielégítsék és elszórakoztassák..." Mennyi méreg, düh, hiúság és vak sértődöttség szorult ezekbe a sorokba s mennyi furcsa kérdést ébreszt elevenre! Miért keressen például a tömeg nagy hősök helyett, egészen kis zsidókat?... Miért emelkedjék a munkásság a dolgok fölé, amikor bérével, családjának tisztes ellátásával, emberi méltóságának védelmével s jövőjének alakításával benne kell legyen a dolgokban, a küzdő életben és a nemzeti közösségben!

Nagykovácsy Milenkó

gondolkodásra és cselekedetre intő nyilatkozatot adott a magyar sajtónak a kereskedelem képesítéshez kötésével kapcsolatban. A közismert keresztény nagykereskedő síkra szállt a kezdő, az új, az alulról meginduló magyar kereskedőkért s a gyakorlati ember helyes érzékével kifejtette azt a nézetét, hogy a kereskedelem átállításának gyors folyamatát nem szabad megállítani fölöslegesen felállított sorompókkal és a magyar gazdasági honfoglalás megnehezítésével. Nem a képesítés ellen foglalt állást az ismert szakember, de világosan megmondotta, hogy ha eddig minden idegenből tegnap jött, talán még magyarul jól olvasni és írni sem tudó ember kaphatott iparigazolványt, akkor „éppen most", amikor azt akarjuk, hogy minél gyorsabban, minél több intelligens kereskedőnk legyen, legalább átmenetileg, még egy pár évre félretehetjük a kötelező képesítés kérdését... Minden szava igazság Nagykovácsy Milenkónak, mert ha évtizedekig megengedtük minden korlátozás nélkül a zsidóság szétterpeszkedését a kereskedői pályán, akkor egyenesen igazságtalanság a zsidó monopoliumot a keresztények akadályversenyével megvédeni. A zsidóságot behelyettesítő kisemberek komoly támogatása s jóindulatú megsegítése nélkül épp úgy nem tudunk magyar kereskedelmet teremteni, mint ahogy nem tudjuk még csak megvédeni sem az eddig elfoglalt állásokat, ha a pénz, az üzlet és a vállalkozás kulcspozícióit néhány kiváltságos zsidó kezén hagyjuk! Nyugtalanító jelenség az, hogy a zsidókérdés részleges megoldására hozott törvények nagyon sokszor a keresztény-magyarok életét, igazolását és elhelyezkedését nehezítik meg. Az elbürokratizálódás, valószínűleg a törvények homályossága miatt, vészes jelleget ölt. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara véleményező bizottságának kereskedői statisztikájában már a következő 14 megkülönböztetést olvassuk: Bejegyzett régi zsidó. Be nem jegyzett régi zsidó. Bejegyzett régi tanusítványos. Be nem jegyzett régi tanusítványos. Bejegyzett új tanusítványos. Be nem jegyzett új tanusítványos. Bejegyzett régi, zsidóvonatkozású őskeresztény. Be nem jegyzett régi, zsidóvonatkozású őskeresztény. Bejegyzett új, zsidóvonatkozású őskeresztény. Be nem jegyzett új, zsidóvonatkozású őskeresztény. Bejegyzett régi őskeresztény. Be nem jegyzett régi őskeresztény. Bejegyzett új őskeresztény. Be nem jegyzett új őskeresztény... Hát könyörgünk tisztelettel, ettől a csavaros és kínai mandarinokhoz illő szőrszálhasogatástól, viharedzett emberek is tengeri betegséget kapnak. Tessék csak elképzelni, hogy a be nem jegyzett új őskeresztényből, micsoda kacskaringós és papírtorlaszokkal megnehezített úton lesz bejegyzett, régi őskeresztény kereskedő, — képesítéssel!... Meg kell szívelni Nagykovácsy Milenkó tanácsát legalább annyira, hogy a zsidótörvény ne legyen a jövőben akadálya — a magyarok érvényesülésének...

A pesti zsidó ellenzék

arról panaszkodik, hogy a közelmultban lezajlott hitközségi választáson 73%-os többséggel behozott képviselőtestület összetétele sehogy sem felel meg a pesti zsidóság foglalkozási összetételének... Az adatokból kiderül, hogy 86 kereskedő, 45 ügyvéd, 7 gyáros, 31 igazgató, 23 magántisztviselő, 5 háztulajdonos s az elszórtabb foglalkozásúak közül 1 gazdálkodó, 5 szabó, 2 pék és 1, azaz egy kefekötő képviseli a pesti zsidó hitközséget, amelynek vezetőségében egyetlenegy nyomdászsegéd képviseli a munkásságot... A kefekötő úr tehát nyilvánvalóan vállalkozó, mikent a szabók, szűcsök, pékek, mészárosok és asztalosok is. Rendkívül csodálatos jelenség ez egy olyan országban, ahol nem is olyan régen az egész magyar munkásságnak zsidó vezetősége volt... A magyar munkás bevette átalányba a zsidót a maga vezetőségébe. A zsidóság vezetősége azonban körültekintő óvatossággal kebelez be tagjai közé zsidó munkásokat. A zsidó írók harsogtak nálunk a legtöbbet a születési és vagyoni különbségek ledöntéséről, a minden embert megillető szavazati jogról s lám a hitközségi választásokon nincs sem lajstromos, sem arányos választás, a kisebbségben maradt ellenzék teljesen képviselet nélkül marad, mint némelyik annyit ócsárolt országban s mindezeken túl csak szigorú, vagyoni cenzus alapján léphet a hitbuzgó zsidó az urnák elé, ami viszont az emberi becsület nevében már régen megszűnt azokban a bizonyos sokat szidott országokban...

Nem is az a lényeg, hogy mi az arány a kereskedők és a bankigazgatók között, mert ezt a vendéglátó nép gyöngesége szabja meg, hanem az a fontos, hogy a zsidóság jómódban vagy tényleg szegényen csak a középosztálynak elnevezett dolgozó réteg helyére tör, addig, amíg tőkés és önálló vállalkozó nem lehet. A munkás? Az más... Munkásnak lenni nem cél, csak kényszer. Viszont államot, nemzetet, társadalmat alkotni nem lehet vállalkozókból, — ezért nem államalkotó nép a zsidó — de viszont ezért volt helyes a hitközségi választás...

LEVÉL A FELSZABADULT ZOMBORBÓL

Furcsa érzés hazulról budapesti lapba írni az egykori kisebbségi magyar ujságírónak. A gondolatok és érzések szokatlan átállítását jelenti ez, a szavak és mondatok, képek és kifejezések teljes átformálását. Megszokását annak, hogy most már nem kell a sorok között írni az olvasóra bízva annak megértését, amit állandóan elhallgatni kényszerült s nem kell egyetlen buzdító mondat elrejtéséért egész cikket írni.

De nemcsak formai szempontból módosult most a mi írásunk, hanem tartalmilag és lényegileg is. Kegyetlenül megtanultuk elrejteni a szándékainkat, mosolygó arc mögé törülni a könnyeinket, álcázni őszinteségünket, amely népünk és magunk született sajátsága. Fel kell adnunk most egész megszokott írásmodorunkat, ujságírói beállítottságunkat s azt a burkolt szemléletet, amely minden fék, minden gátlás, minden türelmetlenség, elnyomás és cenzura ellenére is olajként táplálta azt a tüzet, amely a magyar lelkekből felcsapó lángként emésztette egy mesterséges állam roskadozó épületét, hogy aztán örömrivalgással köszöntse a Délvidékre villámként száguldó magyar hadsereget.

Egyet azért nem mindig tagadott meg tőlünk a jugoszláv állameszme mögé bujtatott nagyszerb gondolat minden változáson keresztül is változatlan rendszere. Azt, hogy sajtónkban magyarságunkat hangoztassuk. Ez volt az egyetlen szilárd pont, amelyen megvetettük lábunkat. Nem volt elég ugyan ahhoz, hogy sarkaiból kiforgassuk a világot, de elegendő arra, hogy hivatásunkat követhessük és kötelességünket teljesíthessük. Magyarság-megvallásunk keretébe tehát beleilleszttettünk mindent, amit közölni és mindent, amit elérni akartunk. Ehhez pedig új kifejezések, új képek, új írásmodor, új gondolatrendszer és merőben új szemlélet kellett. Ebből született meg az egykori jugoszláviai magyar ujságírás, mely őszinte csak úgy lehetett, ha alakoskodott, nyílt, ha rejtegetett, kívánatos, ha hazudott, eredményes, ha félrevezetett; szóval csak úgy, ha balkanizálódott.

Kedves olvasónk, légy tehát elnéző szegényes mondanivalómért és hangulatod elrontásáért, de szeress közös magyarságunkért. Bocsánatod pedig azzal akarom kiérdemelni előre is, hogy levelem elé ezt a bevezetést írtam...

— — — — — — — —

Zombor, 191 május 18.

A hősök sírjánál friss bimbókat hajt az elültetett virág, a házak falán kőmívesek tüntetik el a golyószaggatta sebeket s tűnő hetek távlatába vész el a diadalmas zombori csapatok bevonulásának történelmi eseménye. A valóságok és mendemondák sokrétű soraiból mást már kialakult ez a régen várt és mégis váratlanul bekövetkezett fordulatnak képe, amelyet még csak helyi jelentőségűnek sem lehet mondani. Lélek ízzik és szív dobog az események mögött, a zombori magyar lelke és szíve, mint az egész délvidéki magyarságé, amely egységes és összeforrt, talán inkább, mint a tájékozatlanok gondolnák.

Nem írok most arról, amit cikkek és képek színes tömegéből úgyis eléggé ismer már minden ujságolvasó. Valóságaiban éppúgy, mint Potemkin-díszleteivel, mert ilyenekben sem volt hiány ezen az országrészen, mint ahogy másutt sem volt mindig arany, ami fénylett. Nem akarok ezúttal krónikása lenni az eseményeknek, inkább azt mondom el, amiről kevesebbet írnak, ritkán emlékeznek meg s amelyek a legtöbbször a háttérbe szorulnak, vagy elhelejtődnek. Inkább azt keresem, ami érzelem, lélek, jelentőség, tanulság van az események mögött, amit inkább éreznek, — de nem magyaráznak a szemlélők. Fény és árny lebeg az ősi megyeszékhely felett, mert örök igazság: nincsen olyan fényesség, amelynek árnyéka ne lenne. Vigasztaló azonban, hogy az árnyék is muló a napsütötte mezőn, a nyár meleg sugara mégis megérleli a vetést.

Fény és árny lebeg most az ősi megyeszékhely felett, ahol a történelem ismételte meg önmagát: tombolt a harc és folyt a drága magyar vér...

*

Nagyszombaton dübörögtek be Zomborba az első magyar harci kocsik. A város apraja-nagyja kint szorongott az utcákon s valósággá elevenültek itt is, amiről a rádió számolt be azelőtt helyszíni közvetítéseiben. Az ifjúság pedig, amelyből a leleményes jugoszláv tanterv két évtizeden át próbált kiölni minden magyar érzést, pillanatok alatt elfelejtett mindent, amit tanult, mindent, amit hamis tudattá érleltek benne, csak egyet érzett: azt, hogy magyar. Különben mi

mással magyarázhatnánk azt, hogy valósággal megrohanták a harckocsikat, amelyekről fürtökben lógott a különböző korú diákok serege? Olyik talán el is felejtette félig-meddig a magyar nyelvet, talán még soha nem érezte, hogy haza tartozik, de amikor a bajai országút felől feltűnt az acélba öntött magyar erő s eléje lépett ezeréves hagyományaival a megelevenedett magyar történelem: büszke magyar volt mindegyik, ígéretes magyar jövő, önbizalom és megnyugtatás.

Mindenekfelett azonban igazság: népet és országot mindig az ifjúság emel fel. A történelem nagy perceiben, korszakok változásában, merész tettek küszöbén, az ifjúság lendülete, lelkesedése és akarata aratja a sikert, és alapozza meg az építő jövőt.

Mindenütt, ahol a modern háború e félelmetes harci eszközei megjelentek, csak a jelenetek ismétlődtek meg. A gyerkőcöktől és kamaszoktól még a katonákat sem lehetett látni. A honvédség vitézeit szinte a maguk számára sajátították ki s olyan büszkén néztek el fejünk felett a harckocsik tetejéről, mintha ők lennének a véres harcokból megtért diadalmas katonák.

Csak gyermekek, ifjak voltak, de a hősi, katonás, új magyar nemzedék ígérete. A honfoglaló ősök honmegtartó ivadékai. Nem tudtam mosolyogni rajtuk, csak meghatva néztem őket s tudtam, hogy ők öntudatlanul megérezték azt, amiről most annyi szó esik: a boldog, fegyelmezett, katonás szellemű magyar jövőt, megújhodott nemzetet jelenti...

*

A boldog magyar húsvétot, a felszabadulással örökre emlékezetessé varázsolt ünnepet alig huszonnégy órával a bevonulás után vészes események zavarták meg. A csetnikek adott jelre a város minden részén lövöldözni kezdtek a békés járókelőkre s a fegyvertelen honvédségre. Ez a harc huszonnégy óráig tartott s csak az orvtámadók kivégzése és a kilátásba helyezett könyörtelen megtorlástól való félelem vetett véget az utcai harcoknak, melyeknek több magyar katonán kívül, polgári áldozatai is voltak.

Kik voltak ezek a csetnikek! Valóban olyan hősök-e, mint ahogy éveken keresztül a belgrádi lapok és a vidéki sajtó is hirdette s valóban méltóak-e arra a sok áldásra, amelyben ezeket a szervezeteket a pravoszláv egyház is részesítette. Hősiesség-e az, ha bár tisztában voltak sorsukkal, mégis harcot kezdtek és azt folytatták?

Nem! A hősiesség nyílt kiállást és becsületes küzdelmet jelent. Szembeszállást és egyenes ellenszegülést. Egyenlő fegyverekkel való, félelem nélküli mérkőzést. Csak ilyen harc és ilyen férfiak tarthatnak számot a hősi jelzőre!

A csetnikek haremodora az orvtámadás szentesítését jelentette. Ártatlanok lelövését, emberek megkínzását és válogatás nélküli elpusztítását. Közönséges gyilkosságok sorozatát. Szereplésük árnyékot borított a szerb nép hősi tetteire, annak sorsát megnehezítette, s jövőjét még sötétebbé tette. A csetnik legenda betyár históriává és gengsztercselekedetekké alakult a valóságban...

*

A Zomborba érkezett szegedi futók tiszteletére lélekemelő ünnepséget rendeztek a zombori sportegyesületek, Schweigel József tábornok, az aradi vértanuk szobrának helyén, ahol hatalmas fekete keresztet áll mindaddig, amíg a szobrot újra fel nem állítják. Erről az ünnepélyről az egész magyar sajtó megemlékezett s a szépveretű beszédeket bizonyára gyönyörűséggel olvasták szerte az országban. Engem fájdalmas emlék fűz ahhoz az ünnepélyhez. Lehet, hogy mások is észrevették, lehet, hogy mások lelkén is átsuhant egy futó felhő, amelynek nyomát azóta elűzte a ragyogó májusi napsugár, de szó még nem esett róla.

Az ünnepélyen a Himnuszt is elénekelték. Hazafias ünnepély volt, a nemzeti imádság nem is hiányozhatott a műsorból. Ezrekre menő közönség vett részt az ünnepélyen. Amikor végre tehát felhangzott a dalárdák ajkáról az első szólam, azt vártam, hogy ezek veszik át a dallamot s tengerzúgásként száll az ima az égig. A Himnuszt azonban csak a dalárdák énekelték végig, a közönségből alig valaki.

Eltünődtem: vajjon nem eléggé magyarok-e a zombori magyarok, vajjon még mindig félnek-e, rettegik-e megvallani magyarságukat? Vajjon miért nem markolt a szívükbe az Isten fölséges dallama, amelynek, ha szövegét is értik és átérzik, meg kell rendülniök a pillanat nagyszerűségétől, ha elénekelhetik.

Úgy találtam, hogy ez a némaság nem volt más, mint az elmult két évtizedes idegen uralom szörnyű vádirata.. A guzsbakötött lélek, lánctalanul is bilincsbevert öntudat, megtagadott emberség utolsó vetülete. Megdöbbentő tiltakozás volt a közelmult ellen, amelynek emléke lidércként ülte meg a lelkeket. A sötét álomból ébredő kábultság, a veszendők hinni nem tudása, a megalázott magyarság néma tiltakozás volt ez, bármily hihetetlenül hangozzék is.

Megdöbbentett ez a hallgatás és engem is elnémított ez a nagy némaság, amely most értette meg velem igazán, mit érzett velem együtt a megszállás évei alatt a délvidéki magyarság.

A legnagyobb történelmi igazságtalanság és hazugság minden átkát. Igazságtalanságát, mert olyan területet szakítottak el, amely mindig magyar volt, hazugságát, mert egyetlen szerbnek sem volt joga felszabadulásról beszélni, amikor a történelmi valóság az, hogy erre a vidékre a török elől húzódott sokezer szerb család nyert menhelyet, fedelet, földet és kenyeret ezen a földön.

Ezt érezte olyan mély és fájdalmasan a délvidéki magyarság, hogy a valódi felszabadulás után még napok mulva sem tudott a történelmi események nagyszerűségének igazán örülni.

*

De amikor pár nappal később a magyar tűzharcos szövetség táborozást tartott Zomborban, már lehullott lelkéről ez a teher is, emlékezetéből eltűnt a megpróbáltatás minden keserű emléke s lelkesülten, önfeledten ünnepelte országgyarapító kormányzóját, vitéz hadseregét s a maga újra megtalált magyarságát.

Esküt tett, hogy vére hullásával is megvédelmezi az ősi rögöt, helyreállítja Nagymagyarországot, hogy örökre boldoggá tegye a nemzetet.

S amikor ismét felhangzott a nemzeti imádság, szinte remegő falak visszhangozták, hogy megbűnhődte már e nép a multat s jövendőt...

*

Az erő, nyiltság, egyszerűség és nyugalom méltóságában uralja az Erzsébet-teret a zombori megyeháza. A történelem szól hozzánk patinás falairól, a jövő biztonsága árad a zömök épületből, melyet tán a földrengés sem dönthet le. Mintha intene: mit izgultok kicsinyességeken, az epizódok elmúlnak, itt vagyok és maradok, mint a megdönthetetlen magyar élet bizonyossága.

Szimbólum ez a várszerű, hatalmas épület, a legnagyobb délvidéki vármegye erőtől és fönségtől sugárzó székháza. Mintha délvidéki népünket jelképezné.

Erejét, egyszerűségét, nyugalmát, kitartását, törhetetlen magyarságát. Ez a nép nem indul, csak türelemmel vár, hogy beálljon abba a sorba, amelyben tizenkét millió magyar menetel a boldogító jobb jövő felé...

Radványi-Radicsevich Sándor.

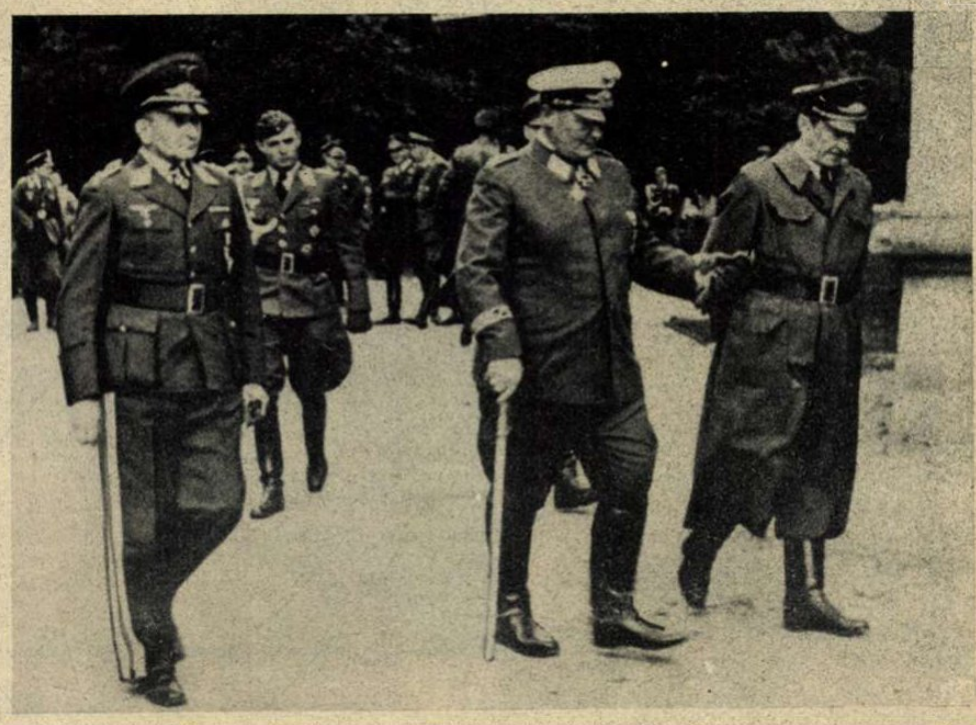

A hősi halált halt *Grauert* vezérezredes utolsó útja előtt *Göring* birodalmi marsall társaságában, a francia tengerpart közelében, a német légierő új támadásairól tárgyal. Grauert vezérezredes 52 éves volt, hírnevét már a világháborúban szerezte, mint rendkívül bátor, pontos és hidegvérű repülő. A lengyelországi és nyugati hadjáratban légi hadtestparancsnok volt és személyesen vett részt a súlyos ütközetekben...

Már a cím sem jó, mert az *Egyesült Államok* csak töredékrésze Amerikának, de jellemző és sajátságos ez a helytelen szóhasználat a tényleges erőviszony kifejezésére s arra az önkéntelen, magától értetődő kisajátítási folyamatra, amelyben Washington államának minden polgára, az összes amerikai népek nevében beszél... Mindig az volt az érzésem, hogy azt a csodálatos, szélsőséges, millió színből és árnyból összeverődött államszövetséget és népet, amelynek köznyelven Amerika a neve és amerikainak tisztelünk, csak az értheti, vagy sejtheti meg torz és igaz módon, aki közöttük élt munkátlanul, érdektelen figyelésben és látásban hosszú ideig. New York és a Brodway, San Francisco és Hollywood, Pittsburg és a vörös kohótüzektől borított acéltelepek, Detroit és Ford gyárainak gigantikus sorozata, a gabonaöv végtelenbe vesző rónái, a floridai tenger, a dúsgazdagok pompás villái és a nyomortelepek, a mulatók és a selyemharisnyás kommunista leányok, a nagyüzem-egyetemek és a félbolond apostolok, a komoly üzletemberek és a szélhámosok, a szalagon futó káprázatos termelés és a napfényben sütkérező munkanélküliek; — minden, ami a szabadon kóborló ember szeme előtt feltárul nagyságnak, éretlenségnek, magasztosnak és aljasnak, *összefügg egységbe valamiképpen* s csak így egyben adja ki a nagy rejtélyt, — Amerikát...

Ezért a zürzavarból kivillant néhai látásért adok hálát sorsomnak, hogy éveimből Amerikában is elbámészkodtam néhányat s visszaemlékező, otthonos érzéssel forgathatom a gyéren befutó óriás amerikai lapokat és magazin-szörnyetegeket. Lehet, hogy nincs is igazam. Lehetséges, hogy elfogulatlanabbul olvas az olyan ember, akit nem zavarnak emlékek. Talán... De azért jó érzés, kötni valamihez az újat s felfedezni az időben bújkáló hasonlatosságot.

Elvész az ember úgyis a kép- és betűrengetegben. *Wendell Willkie* nagy képeit látom a kanadai ünnepségeken, ahogy tízezrek előtt ígéri a segítséget Angliának. Az elnökválasztáson még a felelőtlen kalandos tervekről beszélt... Sok a kép a nagy amerikai sztrájk drámai jeleneteiről. Egy öreg munkás letörli a vért az arcáról... Fiatal legények tömött sorokban, botokkal, kövekkel, vasrúdakkal felvonulnak a rendőrök ellen... Összetört rendőrkocsik, felborított teherszállító autók. Egy leütött ember, mint a halott, fekszik a kövezeten s a sebesült rendőr kötözi vérző kezét. A hátraszorított tömeg gyűlölködve nézi... *Csendélet 1941-ben, a világ leggazdagabb államában...*

*

A képek után következik a magas politika, *Walter Lippmann* nagy cikke, feltűnő címmel: *Az Atlanti Óceán és Amerika.* Walter Lippmann az Egyesült Államok legbefolyásosabb zsidó származású közírója, aki az utolsó években már államférfiúnak számít s írásait a bizalmas érintkezések és a közvéleményt előkészítő magas akaratok biztonsága sugallja.

Walter Lippmann könyörtelenül megtépázza írásaiban a demokratikus legendát, mert érzi, hogy az amerikai tömegek tekintélyes hányada idegenkedik a jelszavakért vívott háborútól. Lippmann okosan kifejti, hogy Amerika nem a kapitalisták, nem a hadigyárosok érdekében s nem is a demokrácia védelmére fegyverkezik, hiszen 20 éve van kommunizmus, közel annyi idő óta fasizmus s a nemzetiszocialista Németország is 8 éves multra tekint vissza, anélkül, hogy Amerikának eszébe jutott volna a szent háború... Sem a szabadság mellett, sem az elnyomás ellen nem verekszik Amerika, de a világháború 30. hónapjában ugyanazért a célért szállott hadba, mint most az európai háború 17. hónapjában... Lippmann szerint Amerika új háborúja már megkezdődött a *Lease-Lend*-törvény elfogadásával s ennek a háborúnak az a célja, hogy *Angliát ne győzzék le a szárazföldi erők s az Atlanti Óceán másik partja ne kerüljön német kézbe!...*

Világos és egyszerű a cél s a két nagy háború összehasonlításában Walter Lippmann kertelés nélkül teremt új, meglepő és hamis elméletet a mai állásfoglalás igazolására, ezekben a fontos sorokban:

«Akkor is, mint most, amíg a német támadás Közép- és Keleteurópa ellen irányult, amerikai szempontból csak európai háború volt... De akkor is, mint most, amikor a német támadás áttörte Európa nyugati védelmi frontját és az Atlanti Óceán partjához ért, akkor már az Egyesült Államok védelmét fenyegette s az amerikai nép érezte, hogy életérdekei forognak veszedelemben...»

Lippmann szerint Hitler hamarább érte el célját, mint II. Vilmos s ezért kellett Amerikának is hamarább beavatkoznia. Így lett a 30 hónapból 17 hónap...

*

Az amerikai imperializmus szószólója érzi, hogy a jelen használatára készített elmélete történelmileg erősen biceg s ezért *Jeffersont* és *Wilsont* hívja segítségül. Jefferson állítólag már 1803-ban aggódott Angliáért, amikor Napoleon az invázióra készülődött és Woodrow Wilson a demokrácia jelszava alatt tulajdonképpen az Atlanti Óceán védelmét értette, de elhanyagolta a közvélemény előtt a háború igazi okának feltárását s csak a békéről beszélt... Most azonban világosan meg kell értsük az igazi okokat, — hirdeti Lippmann, Wilson igen kétes dícsérete után.

Az Atlanti Óceán csak angol-amerikai uralom alatt maradhat! «Minél gyorsabban feladjuk a Monroe-elvet, annál jobb», hirdeti Lippmann türelmetlenül. *Meg kell menteni az Atlanti-világot!... Meg kell akadályozni a német-orosz-japán szövetséget! A Rajna mellett kellett volna megvédeni idejében az Atlanti-világot! A tengeri uralom az angolul beszélő népeké és országoké!...*

S hogy mit ért Walter Lippmann angol-amerikai uralom alatt, az rikítóan kiviláglik cikkének diadalittas végső lendületéből:

«Ebben az évszázadban, ha beteljesítjük az amerikai hivatást, biztosítjuk magunknak a nagy békét azáltal, hogy törvényes rendet adunk a világnak, mint Róma az ókornak és Anglia a ma elmúló időknek, — azt a törvényrendet adjuk, amelyben egyedül virágozhatik a szabadság»...

Azt már nem írja meg a neves amerikai közíró, hogy kizáróan *Amerika szabadságára gondol*, de erre csak a gyöngébbek kedvéért volna szükség. Amerika hivatott tehát a világuralomra. Amerika ád törvényt. Amerika szab rendet mindazoknak, akik eleve tiltakoznak az ilyen elvadult imperializmus ellen. Walter Lippmann még a páriskörnyéki békeszerződéseket is sajnálja, bár elismeri azok hibáit s habár Amerika népe szükségszerűen annyit ért Európához, amennyit Wilson értett...

Az *«Atlanti-világ»* és a *Rajnánál kezdődő amerikai határ*, valóban megdermesztő új fogalmak. Tudomásul vehetjük, hogy velünk bármi történhetik, mert az nem érdekes. Közép- és Keleteurópa kikapcsoltatott a lippmanni érdekkörből, cserébe az Atlanti Óceánért, amelyhez hozzá kell érteni természetesen a Csendes Óceánt is, tehát a Föld 360 millió négyzetkilométeres vízfelületének nagyobbik felét, a tengereket szegélyező összes szárazföldi partokkal együtt... Ezt még Anglia sem gondolja ilyenformán, amikor szorongattatásának keserű óráiban egymás után engedi át Amerikának a fontos tengeri támpontokat s bizalmas megbeszéléseken a birodalmi hatalom megosztásáról tárgyal...

Hála és köszönet Walter Lippmannak, hogy ilyen meggyőző erővel és ékesszólással magyarázta meg az európai népek összetartásának s közös érdekeik, régi kultúrájuk megvédésének feltétlen szükségét...

MORBUS MUNDI

A föld: — Rémes betegség ez! Alig hogy elmúlik úgy, ahogy az egyik oldalamon, kiújul a másikon...

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG!

Úgy suhog ez a szó a magyar közélet fölött, mint az ostorcsapás. Hiába tagadják igen sokan az összeférhetetlenség fontosságát, hiába enyhítik csitító szavakkal a jelentőségét, mert a sok magyarázkodás csak szélesebre dagasztja a névtelenül kerigő vágyakat, a hallgatás pedig megerősíti azt a jogosan, vagy jogtalanul elterjedt tömeghitet, hogy a kérdés tisztességes rendezését a nagyszámú érdekeltek konok ellenállása úgyis megakadályozza. Ha van igazság ebben a feltüremlő gyanúban, akkor az érdekelteknek igen könnyű a feladatuk, mert a nemzeti közvélemény valóban nem egységes az összeférhetetlenség fogalmának magyarázatában s a nyilvánvaló szellemi zűrzavar megbénítja és széttördeli a megoldást követelő akaratokat. A magyar dolgozók széles rétegei csak azt tudják, érzik, hogy politikai és gazdasági életükben tűrhetetlenül szétterpeszkedett az összeférhetetlenség, de nagyon kevés ember foglalkozik a dolog lényegével, a szállingó állítások tisztázásával s még kevesebben hajlandók világosan arról beszélni, hogy milyen intézkedések szükségesek a törvényhozásban és a nemzeti életben, a közerkölcsiséget veszélyeztető összeférhetetlenségi állapotok megszüntetésére.

A régi és liberális megszokottság tulajdonképen csak az *országgyűlési képviselők* összeférhetetlenségét emlegeti s teljesen elhanyagolja az utolsó évtizedek viharos gazdasági fejlődésében felburjánzott, végtelenül bonyolult *új összeférhetetlenségeket*, amelyeknek erőteljes megszüntetése nélkül, a társadalmi nyugalom helyreállítása nyilvánvaló lehetetlenség. A *magasrangú állami nyugdíjasok* és általában a törvényhozás munkájától távoleső *közéleti férfiak* kijárási tevékenységét és igazgatósági tagságait, minálunk nem sorozzák az összeférhetetlenség fogalma alá, ami kétségtelenül avult, jogászi tévedés csupán, mert az *új világ bennünk élő hite szerint csak egyetlen, minden részében összefüggő magyar nemzeti társadalom van*, amelyen belül az erkölcsi rendet és a dolgozó magyarság igazságérzetét, sem képviselők, sem felsőházi tagok, sem nyugdíjas tisztviselők, sem közéleti Aladárok nem sérthetik meg!

Összeférhetetlen tehát minden olyan állással, hatalommal, befolyással és összeköttetésekkel rendelkező ember, aki a magyar élet vezető rétegébe került s kiváltságos helyzetét szaktudásán és felhasznált munkaerején túl, az ország törvényeinek és az íratlan nemzeti erkölcs szabályainak megsértésével, közgazdasági harácsolásra használja fel.

Az igazság és a becsület vágya követeli meg a törvényhozók tiszta életét, az ország önzetlen szolgálatát, a közéleti férfiak példaadó magatartását, különösen a mai nehéz időkben, amikor az elemi csapások és a háborús gazdálkodás a legszegényebbektől is súlyos áldozatokat követelnek.

A 185. számú törvényjavaslat 9 éves szendergése.

Az országgyűlés tagjainak összeférhetetlenségéről 1932 március hó 1. napján került a törvényjavaslat a t. Ház elé, amely a *sürgősség kimondása után*, gyorsan megjárta a hivatalos tárgyalás útjait s *a felsőházban történt igen lényeges enyhítések* körül támadt vitában jobblétre szenderedett. Az erőviszonyok mértékére gyöngített javaslatból sohasem lett törvény, de az újjáéledt szükségletek szempontjából még ma is érdemes megismerni ennek a benyujtott és az alsóházi bizottságokban letárgyalt javaslatnak legfőbb intézkedéseit és korszerű indokolását.

A javaslat megállapította már 1932-ben, hogy *„az összeférhetetlenségnek ma érvényben levő szabályozását a közvélemény nem tartja kielégítőnek, mert csak a közélet tisztaságának teljes biztosítása adhat lelki erőt a nemzetnek a rámért megpróbáltatások elviselésére ...“* Élesen állást foglal az indokolás az olyan törvényhozók ellen, *akik a parlamenti tagságuk révén jutnak gazdasági pozíciókba* s bár hangoztatja, hogy a jellemszilárdság, az önzetlenség és a tisztesség a parlament tekintélyének igaz pillérei, de elismeri határozottan, hogy szükséges olyan jogszabály, olyan *vezérfonal*, amely a *többség magatartását* és az *átlagos erkölcsi színvonalat biztosítja ...*

Súlyos hiányosságnak minősíti a törvényjavaslat azt a tényt, hogy *„a felsőházi tagokra az összeférhetetlenséget még nem szabályozták“* és világos formákban megemlékezik az olyan gazdasági összeférhetetlenségekről, amelyek az *összes közfunkcionáriusok* megítélésének szempontjából teszik szükségessé a fogalom tisztázását. Rendkívül érdekes az összeférhetetlenség fogalmi kibővítésére irányuló törekvés és egyben becsülésre méltó előrelátás, mert 1932-ben még az árnyéka sem vetődött társadalmunkra azoknak a *zsidótörvényeknek*, amelyek gombamódra termelték az új összeférhetetlenségeket s a kérdés radikális rendezését elodázhatatlan nemzeti feladattá tették.

Csak szellemi csalással hivatkozhatnak ezek a gyorstalpaló, új közgazdászok *a nemzeti diktatúrákra*, ahol hivatalnokok és képviselők is részt vehetnek a gazdasági élet irányításában, mert vagy megtartjuk a parlamentáris formát s akkor a jelenlegi rendszer keretében kell szabályozni az összeférhetetlenséget, vagy áttérünk a tekintélyuralmi formára s akkor a visszaéléseket az új rendszer létfeltételei teszik lehetetlenné. Csak egyet nem szabad megengedni, azt, hogy a parlamentáris és a tekintélyuralmi rendszer lehetőségei és szabályai között *az összeférhetetlenek* tetszésük szerint válogathassanak az egyéni haszon növelésére ...

A rossz tapasztalat és a jószándék küszöbén.

A 185. számú törvényjavaslat a törvényhozás tagjainak közszolgálati, érdekeltségi, közbenjárási és foglalkozási összeférhetetlenségét óhajtotta szabályozni, az összes kizáró okok felsorolásával. A javaslat szerint országgyűlési képviselőt, megbízásának megszűnése után sem lehet *egy éven belül* közszolgálatra alkalmazni, a miniszter és az államtitkár pedig távozása után *öt évig* nem helyezkedhetik el olyan vállalatnál, amely minisztériumának ügykörében jogot, kedvezményt kapott, vagy szerződést kötött ... *Összeférhetetlen* az olyan képviselő, aki foglalkozása körében vállalt ügyben vagy díjazásért, mint képviselő felszólal s ha vállalatnál, *amelyben korábban nem működött*, az országgyűlési tagság elnyerése után az igazgatóságban, a kormányzótanácsban, a felügyelőbizottságban, vagy az ügyvezetésben javadalmazott megbízást vállal ...

Összeférhetetlen a képviselő, ha az államtól vagyoni természetű kedvezményt élvez, ha állami érdekeltségű alapoknál és vállalatoknál helyezkedik el, ha a kormányzati vagy közigazgatási hatóságoknál pénzért eljár és kijár s ha törvényhozói kötelességét egy féléven át nem teljesíti ...

Az országgyűlés tagjai kötelesek minden új állást és megbízatást 15 nap alatt a Ház elnökénél írásban bejelenteni, a cégbíróságok pedig kötelesek az illető Ház elnökével közölni az országgyűlés tagjainak részvénytársasági és szövetkezeti alkalmazására vonatkozó cégbejegyzést ...

Az országgyűlés mindkét Háza tagjainak összeférhetetlenségi ügyeiben *új összeférhetetlenségi bíróság* intézkedik. Minden teljesjogú magyar állampolgár összeférhetetlenségi bejelentést tehet a törvényhozás bármely tagja ellen. Minden ügyben lehetőleg *három hónapon belül ítélkezni kell ...*

Milyen egyszerű és lényegükben ártatlan, sok megszorítással körülírt intézkedések ezek egy évezredes hivatást érző nemzet törvényhozási erejének biztosítására! És milyen jó lett volna, kilenc évvel ezelőtt túlesni a nagy próbán, hogy ma már csak az észlelt hiányosságokat javíthassuk *s kiterjeszthessük a kialakult bírósági gyakorlat alapján az összeférhetetlenségi tilalmat közéletünk más területeire is.*

Az összeférhetetlenség multja bizony nem bíztató a könnyű megoldás reményeiben. A hanyag országgyűlési tagokra már az 1498. évi törvényünk 800 és 400 forint bírságokat vetett, behajtatlanul ... Az 1649:XLIV. t.-c. kizárta az országgyűlésből az ügyvédeket, a harmincadtisztviselőket és a vámszedőket s az ajándékot elfogadó országgyűlési tagokat a „becstelenség büntetésében rendelte marasztalni ...“ A kizárások egyszerűen nem sikerültek. Az 1790. évi országgyűlés idején a követek *eskűt tettek, hogy a nemzet szabadságának kárára semminemű jutalmat, adományt, tisztséget, méltóságot, kitüntetést vagy hivatalt sem az országgyűlés tartama alatt, sem annak elmúlása után el nem fogadnak, hacsak nem az országgyűlés, vagy a küldő vármegye hozzájárulásával ...*

Ezek a szép napok is elmultak a címek, rangok és kitüntetések csökkenése nélkül.

Pestmegye még 1847-ben megeskette követeit, hogy *hat év alatt* hivatalt vállalni nem fognak. *Erdélyben* ez időben öt évre eskették a követeket. *1867*-ben *Deák Ferenc* azt ajánlotta, hogy minden képviselő választassa meg magát újra, ha valami hivatalt kap. *Deák már felvetette a gazdasági összeférhetetlenség gondolatát.* Az 1875. évi I. t.-c. megszületését, sok esztendős vita, sürgetés és igéret előzte meg. Ez az összeférhetetlenségi jogalkotás első nagyszabású törvénye. Jó törvény volt az akkori időben, de nem tartották be. *Irányi Dániel* már 1876-ban az *álláshalmozások* és az elszaporodott *nyugdíjas tisztviselő-törvényhozók* ellen nyujt be határozati javaslatot.

1897—1900. között 130 összeférhetetlenségi bejelentés történt a t. Házban s ebből 123 eset már *gazdasági természetű* összeférhetetlenség volt. *A bizottság egy esetben sem állapította meg az összeférhetetlenséget!* Vasút, bank, malom, gyár szaporodott az országban, virágzott a vállalkozás és a gründolás s a nagy fellendülés haszonélvezői megvédték egymást. Keserű, heves támadások után belekerült a törvénykönyvbe az 1901. évi XXIV. t.-c. az összeférhetetlenség új szabályozásáról. Ritka példája volt az új törvény a csavaros *kivételezéseknek* s a *végrehajtás* enyhesége a világos rendelkezéseket is hatálytalanította. Az 1926. évi XXII. t.-c. — az utolsó idevonatkozó nagyobb törvényalkotás —, *a felsőházi tagok összeférhetetlenségének szabályozását külön törvényre bízta ...* A külön törvény elmaradt s az 1932. évi törvényjavaslat indokolása helyesen nevezte a felsőházi tagok összeférhetetlenségének rendezetlenségét *jogalkotásunk nagy hiányának ...*

„Mai jogunk hibái és hiányai tehát megérlelték a kérdést az újabb törvényhozási szabályozásra“, — így záródik az 1932. évi, megbukott törvényjavaslat indokolása.

Megkérdezzük 1941-ben, hogy mit érett a kérdés azóta? ...

Az összeférhetetlenségi kérdést sürgősen rendezni kell, korszerűen, szigorú megfontoltsággal, kiterjesztve a szükséges intézkedéseket az új jelenségekre és a gazdasági élősdiek új csoportjaira. *A történelmi céljaiban megújhodott Magyarország belső szociális rendjét erősíti meg, ha igazságot tesz az összeférhetetlenség összes válfajainak kiirtásával.*

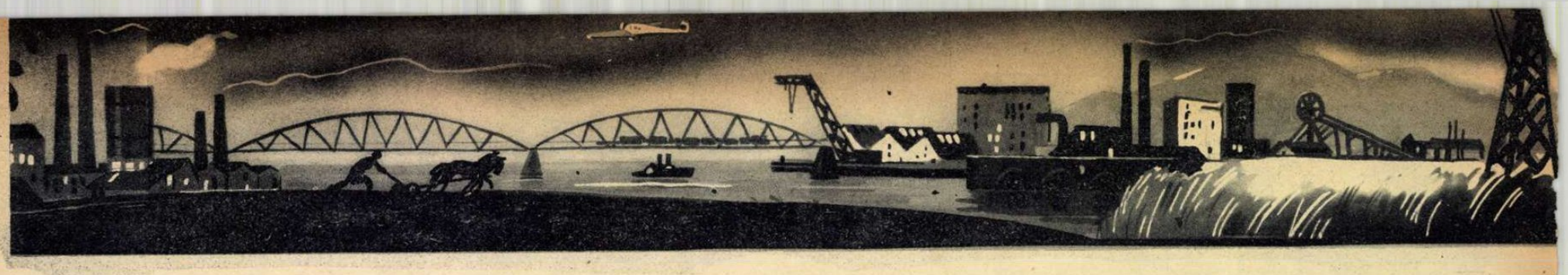

AZ UJ MAGYAR GAZDASÁGI REND

Ipari termelésünk jelentős növekedése várható az új európai rendben

Csak az elomló liberális rendetlenség közvetlen haszonélvezői és kitartottjai nem ismerik el termelési és elosztási szervezetünk reformjának égető szükségét, egyébként azonban, a magyarság dolgozó millióinak, a szellemi és fizikai munkások egyetemének szilárd hite az, hogy csak *új és igazságos gazdasági rendben izmosodhatik meg a nemzet.*

Nem a sokat emlegetett demagógia szülte ezt a meggyőződést s nem csupán az élet terheit százszorosan érző legszegényebb magyar rétegek várják a jobb időket, hanem az értelmiség, a józan ösztönű, sokszor vagyonos, jómódú emberek is, akik érzik és tudják, hogy a felemás rendszerekbe belevész a tulajdon, a termelés, a kultúra és a nemzeti összetartás.

Egy évvel ezelőtt, több keresztény, magyar iparvállalat elhatározta, hogy megszervezi *a keresztény magyar iparvállalatok érdekképviseletét* s azóta egy lelkes gárda, a *Társadalmi Egyesületek Szövetségének Ipari Szakosztályában* (TESzISz) egy tekintélyes új testületet teremtett, képviselni a valóban magyar ipart s megvitatni komolyan a teendőket és a jövendőt. A Társadalmi Egyesületek Ipari Szakosztálya, a közelmultban egy külön füzetben összegezte az eddigi viták leszűrt eredményeit s tételeivel a nyilvánosság elé lépett. Az új magyar gazdasági rend főbb jellemző vonásairól írott vitaösszegezés őszinte és világos állásfoglalással fordul a nemzeti közvéleményhez s éppen ezért megérdemli a legszélesebbkörű ismertetést.

*

A magyar ipari vállalkozók és közgazdasági szakférfiak testülete megállapítja elsősorban azt, hogy *gazdasági rendszerváltozásra van szükség*, mert a liberális-kapitalista gazdálkodás, amelyben a zsidóság természetszerű előnyben volt, nem tudja többé feladatát ellátni. A *kereslet és a kínálat* törvénye nem működik s a *hitelkérdés* a gazdasági Csák Máték érdekhálózatában vergődik, amikor az *új népi és szociális eszme, a közösségi szempont* és a *tervszerűség* természetes jogait követeli. Mélyreható változásokra van szükség s ezeket a változásokat nem lehet már az ellentábor állandó mellébeszélésével és az önző egyéni érdekek uralmával elsikkasztani.

Ami jó a régi gazdasági rendben, az megmaradhat, de a család, a tulajdon, az egyéni kezdeményezés és a szerződési szabadság jogait, csak a *termelési fejlődés* és a *társadalmi igazság* szempontjainak diadalával lehet biztosítani.

Az új gazdasági rendben a *munka törvénye* áll az előtérben. Az új rend nem ismeri a munkanélküliséget s abban csak munkával lehet előrejutni, megélhetést s jólétet biztosítani.

Tökéletesen át kell formálni a *hitelnyujtás* módját, a még ma is virágzó liberális-demokrata hitelszervezet felszámolásával. A TESzISz sajnálattal állapítja meg, hogy a keresztény *vállalkozások* és a magyar kézben levő *mezőgazdaságok* igen nagy mértékben hitelszegények s feljegyzi, hogy «szemben a nép érdekeit védő nyugati államok gazdaságpolitikájával, a régi magyar kormányok olyan törvényeket diktáltak, amelyek megnehezítették a keresztény polgárok boldogulását a gazdasági élet minden terén...» Ennek az állításnak gazdasági vetületében olvassuk a következő igaz sorokat: *«Nem a nagyobb szakértelem és a nagyobb szorgalom adta a zsidók kezébe Magyarországon a közgazdasági hatalmat, hanem az a liberális politika, amelyik révén sikerült nekik a hitelügyet kisajátítaniok. Ma még ott vagyunk, hogy a legjobb bonitású és a leggazdagabb keresztény ember sem kap megfelelő hitelt, amikor a vagyontalan zsidó, mint elsőrendű polgár, könnyedén jut bankhitel birtokába... Meg kell állapítanunk, hogy a hitelélet terén ma is az az egyik legnagyobb igazságtalanság, hogy a zsidók kapják meg hitelbe a keresztények összegyűjtött pénzeit...» «A TESzISz azt kívánja, hogy szünjék meg végre a liberális bankuralom által vezetett rövidlátás!...»*

*

Rendkívül érdekes része foglalkozik a TESzISz füzetének a *magyar ipar átszervezésének*, a minőségi termelés, az irányított fogyasztás és az ipari tervgazdálkodás kérdéseivel. *«Nincs Európában még ország, amelyik olyan népellenes törvényeket hozott volna, mint a mult század liberális Magyarországa»*, — olvassuk a komor fejtegetésben a bőven bizonyított állítást. A régi liberális kormányok átmenet nélkül zúdították a zsidóságnak kedvező szabadságjogokat az országra. Az ősiség eltörlése után 70.000 magyar nemesi család veszítette el a birtokát. Az *1884.* évi ipartörvény után tönkrement a keresztény iparosság s a népellenes irányzat áradatában másfélmillió magyar vándorolt ki Amerikába, de ugyanakkor több százezer zsidó beköltözött Magyarországba!

A miniszteri rendeletek nyakló nélkül bővítették az idegenek jogait. A K. M. 34.420/1885. minden nagykorú külföldinek is megadta az iparengedélyt, a K. M. 61.388/1885. *parancsolólag előírta, hogy nem szabad vizsgálni az iparengedélyt kérőkre vonatkozólag a büntetett előéletet...* A K. M. 45.742/1894. *még a csőd alatt állók számára is kötelezővé tette az iparengedély kiadását* s a csalárd bukással gazdagodott zsidók éltek is a jó alkalommal...

Az iparűzés, ez a nemes magyar munka, a hitelkérdés szintjére züllött! Nem csoda, hogy *«a legveszedelmesebb nemzetközi zsidó kalandorok, ideáramlottak Magyarországba s itt azonnal kaptak iparjogot, hitelt és meleg otthont...»*

*

A *földkérdés* s annak ipari vonatkozásaiban józan, előrelátó tervpolitikát hirdet a TESzISz írása s rámutat a nagyarányú állami telepítés pénzügyi megoldásának kézenfekvő lehetőségeire. A *katonai felkészültség* törvényét kiveszik a nyers gazdasági meggondolások sorából, avval a remek mondattal, hogy *«nem szabad egy csepp magyar vérnek sem azért elfolynia, mert nincs meg a kellő technikai felszerelés...»*

A *közszállítások* multját erősen ostorozza a TESzISz s felállítja azt a tételt, hogy *a magyar közösség nem adhat szállítási megbízásokat azoknak, akik ennek a közösségnek nyiltan vagy burkoltan ellenségei.*

Az anyaggazdálkodás nemzeti alapon való átszervezését joggal sürgetik a magyar műszaki és ipari vállalkozók s törekvésük indokoltságát világosan bizonyítja ez a szomorú mondat: «Kívülállóknak szinte lehetetlen elhinni, hogy *ma*, a keresztény gazdasági élet kihangsúlyozása idején, két zsidótörvény meghozatala és annyi szomorú tapasztalat után az újonnan elindított nyersanyaggazdálkodás a régi liberális-demokrata irányítás alatt áll... *A TESzISz kimondja nyiltan, hogy a keresztény magyar közgazdaság saját hazájában ma is kisebbségi sorsban van...»*

Ez a kisebbségi sors ránehezedik a valóban magyar iparra, a kézművesek, kisiparosok és gyárosok rendjére egyaránt. Az *iskolaügy gyökeres átrendezése*, a gyakorlati irányú nevelés és oktatás, *a jó szakemberek nevelése*, a felelősséget tudással vállaló hivatalnoki réteg és az erőteljes állami beavatkozás nélkül, ebben az ittfelejtett liberális világban *minden őrségváltás csak színleges lesz!*

Hatékony részvényjogi reform, a könyvrevízió bevezetése, a kartellkérdés rendezése és a termelés folytonosságát biztosító ármegállapítás vetné meg az új világ alapjait a magyar gazdasági rendben *s mi örömmel üdvözöljük ezekben a kérdésekben is a TESzISz férfias állásfoglalását*, mert felelős helyről hangzottak el a kívánságok, s mert a gyakorlati élet kemény harcaiban küzdő értelem ismerte fel a korszükségleteket. *A magyar nemzet csak úgy boldogulhat az új Európában, ha egyenesen szembenéz a reámeredő kérdésekkel s fegyelmezett, soha nem szűnő munkával és igazságérzettel meg is oldja a termelés és az elosztás problémáit. Ez a legbiztosabb orvosság a gazdasági demágógia betegsége ellen...*

A magyar—német gazdasági kapcsolatok kérdése közismerten állandóan visszatérő témája a társasági életnek, kezdve a körúti kávéházak sarkaitól a legelőkelőbb szalónokig. Ezt a kérdést nálunk annyiféleképpen kezelik, ahány érdek, jobbanmondva vágyálom irányítja. A hamis álláspontok, helytelen következtetések, a kapcsolatoknak alattomos megzavarási kísérletei köztudomásúan zsidókörökből indulnak el. A bedobott gyujtóanyaggal azután gyakran találkozhatunk ismét keresztény körökben, ahol hozzá nem értő emberek adják tovább egymásnak a sületlenségeket. Ha azután valaki konkrét alkalmakkor, szemben a zsidóság által kikürtölt hamisításokkal, megmagyarázza az igazságot, egyszerre zavartakká válnak a «gazdasági szakértők» és bizony sokszor nagyon belepirulnak saját tudatlanságukba.

Ilyen körülmények között örröm olvasni vitéz Surányi Unger Tivadar egyetemi tanár legutóbbi bécsi előadását, amelyet a német—magyar társaság rendezésében tartott. Világosan és tárgyaligosan beszélt a kiváló professzor a magyar közgazdaság kérdéseiről magyar—német viszonylatban. Annyi ellentétes, önös érdekből fakadó, széthúzó és alattomos szóáradat közepette valóságos oázis Surányi Unger Tivadar előadása. Kiváló közgazdászunkat Németországban is szaktekintélyként ismerik el és így teljes sikerrel képviselheti a magyar gazdaságpolitika kialakult álláspontját. Németországnak az európai együttműködésben már ma megvan az a súlya, amely a vezető szerep betöltésére képesíti. Nem közömbös tehát, hogy német közgazdasági szakkörök milyen véleményt formálnak maguknak a magyar gazdasági életről és miben látják azt a szerepkört, amelynek alapján beleilleszkedésünk az európai gazdaságba számunkra és Európa számára egyaránt hasznos lehet.

Rendkívül érdekes, amit Surányi Unger professzor a magyar iparról mondott. A magyar gazdaságpolitika egyik legfontosabb feladata, hogy a termelés fokozásával párhuzamosan a széles néprétegek életszínvonalát minél gyorsabb ütemben emelje. Ez viszont szükségessé teszi a további iparosodást. Ennek előfeltételei megvannak. A magyar iparosodás feltételei nemzetközi viszonylatban már ma is kedvezőek. Azonos feltételek mellett csak Németországgal és az északnyugat-európai államokkal nem bírnánk a versenyt, viszont a délkelet-európai államokkal szemben fölényünk legalább is olyan méretű, mint amilyen a német iparé a magyar iparral szemben. Abban a kontinentális egységben, ahol nagyfejlettségű tényezők, mint Németország, Belgium, Hollandia, Franciaország és az északi államok érdekei keresnek érvényesülést, éppen ezeknek az államoknak érdeke, hogy kereskedelmi társuknak, Magyarországnak termelőereje és lakosságának életszínvonala az ő nivójukat megközelítse. Magyarország fejlett iparral, jelentős kiképzett ipari szakmunkás t borral rendelkezik és így nyugat támogatásával képes lesz mezőgazdaságának és iparának kívánatos összhangját és továbbfejlődését biztosítani. Az rendnek azonban — és ebben állna a támogatás lényege — biztosítani kell nemzetgazdaságunk számára a szabályozot szilárd, versenymentes árupi cot és a nyersanyagkészlete nek megfelelő igazságos elos tását.

Összefoglalásul megállapította kiváló közgazdászunk, hogyha alkalmazkodásunk áldozattal is járhat, főleg olyan iparágak háttérbeszorúlása esetén, amelyek nyersanyag, túlzott munkaerő, tőkebőség, közlekedési viszonyok és piaci helyzet szempontjából más kontinentális államok hasonló iparágával szemben gyengéknek bizonyúlna, végeredményben ipari termelésünk volumene számottevően emelkedni fog. Ez a várható növekedés viszont a jövőben a multnál sokkal nagyobb mértékben fogja a magyar munkásság jólétét is szolgálni.

Érdemes jól megjegyezni Surányi Unger professzor hozzáértő okfejtéseit és hiteltérdemlő megállapításait.

TOMBOL A HOSSZ A TŐZ DÉN... A Lipótváros ragy az örömtől. Lelki szemeik e sokan ismét látják a régi da időket, a milliós keresetek i jét egy kis notesz és cer segítségével. Ez az amire ol régen vártak, ehhez aztán c ők értenek. *A tőzsdenyeresé megadóztatása évek óta eg kifürkészhetetlen rejtélyes k dése a magyar gazdasági él nek.* «Kimunkálni az adóz pokat», ezt hangoztatják i tékesek és ez a jelszava modern adópolitikának. Ha laki egy telket, vagy egy c ládiházat vásárol és azt éven belül nyereséggel adja, *jövedelmiadót vetnek* az elért nyereség után. Ninc egyszerűbb dolog, mint a tő dei nyereségek megadóztat A tőzsdei forgalomban m den kötés keresztül megy zsirón és üzletet csak a jo sított egyezményesek köth nek. *Nem kell ahhoz né szóló részvény, hogy megf hassák a tőzsdei nyereség elegendő ha pársoros ren letben kötelezik a zsirót, h olyan vételeket és eladáso vezethet keresztül, amelyekn megbízó nevét feltüntetik. M akkor kitűnik, hogy kik ker tek tízezreket, sőt százezre néhány hét alatt a kis note szel és ceruzával.*

*

Jól informált gazdasági rökben sokat beszélnek mos készülő tőkeemelési *tran ciókról.* Ezek közül legérde sebb az a hír, hogy *a P Magyar Kereskedelmi I igazgatósága véglegesen elh rozta alaptőkéjének jele felemelését.* Csak arról n döntöttek még, vajjon a tő emelést az októberi száz jubileumi ünnepség alkalm vagy még azelőtt hajtják veg Természetes, hogy a Keres delmi Bank tőkeemelését so zatosan fogják követni a városi nagy bankok.

A magyar kir. belügyminiszter a Magyar Futár terjesztését 255.248/1941. VII. a. szám alatt az egész ország területére engedélyezte.

Pompás győzelmet arattak teniszezőink a magyar-olasz Duna Kupa mérkőzésen

1. Romanoni.

2. Cucelli.

3. Szigeti.

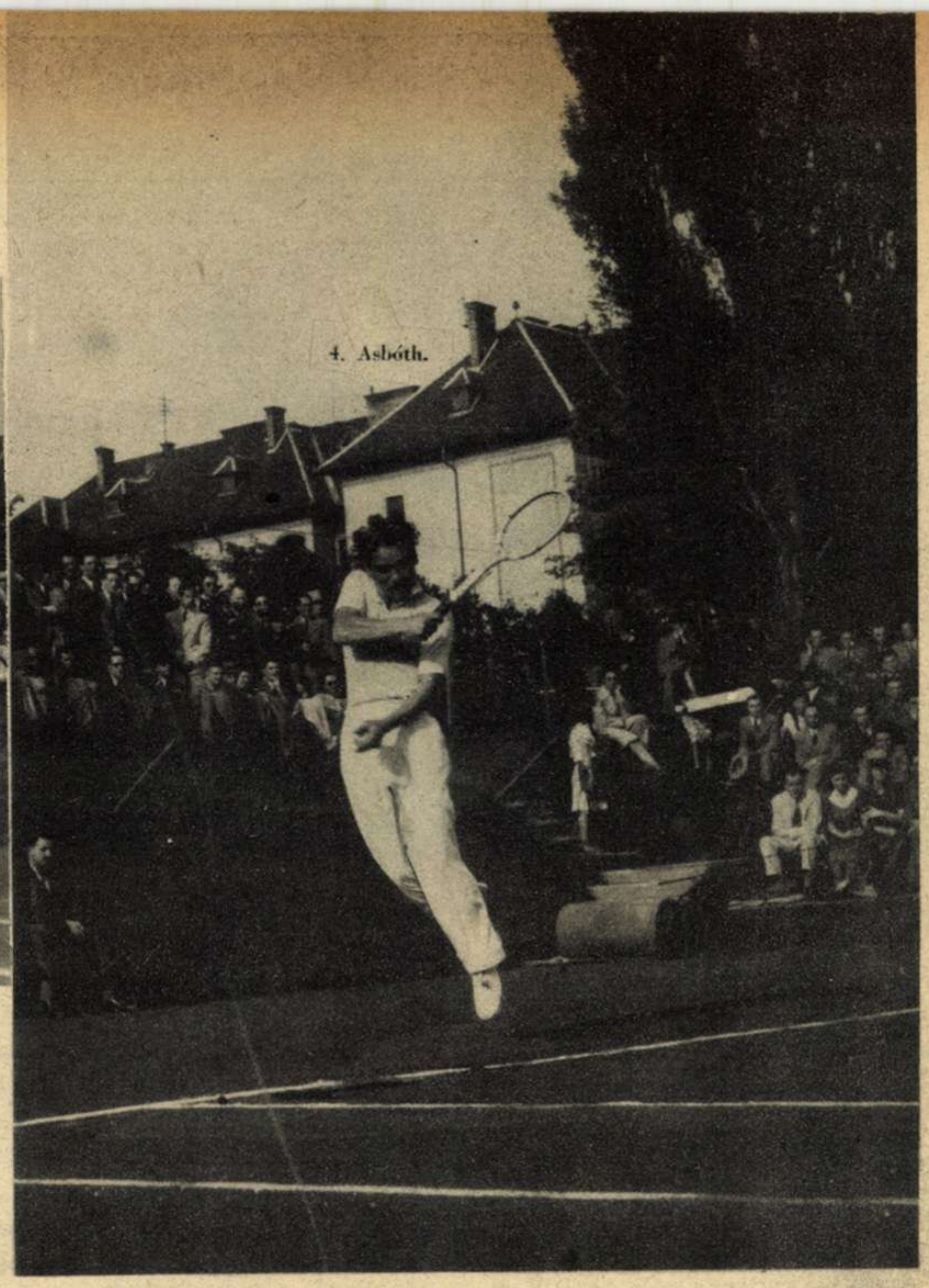

4. Asbóth.

Ragyogó tavaszi időben, zsúfolt nézőtér előtt csapott össze a két ország válogatott csapata, hogy megvívja DK mérkőzését.

Az eddig nyeretlen Magyarország főleg *Asbóth* pompás játékának köszönhette győzelmét a veretlen Olaszország fölött, de jól játszott *Szigeti* is, a párosban pedig *Gábory* önmagát multa felül.

Az olasz csapatban *Romamoni* volt a «szépfiú» s egyben a legjobb, *Bossi* az «atléta», *Cucelli* pedig a «hóhérfióka», mert őt így becézik.

Nálunk a két «csontkollekció», *Asbóth* és *Gábory* olyan érték, amire büszke lehet fehérlabdás sportunk.

A mérkőzés döntőjét kitüntette megjelenésével vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urunk, aki tudvalevően maga is szenvedélyes teniszjátékos és mind Kenderesen, mind pedig Gödöllőn gyakran hódol kedvenc sportjának.

A magyar fiúk szárnyakat kaptak a legelső magyar ember pályára lépésekor. Megmutatták, hogy mindenütt, ha kell: akkor a sportban szereznek dicsőséget a háromszínű lobogónak.

A spoletói herceg, Horvátország királya

A vásárlási könyvecske premierje

Szombaton volt a vásárlási könyvecske premierje a budapesti üzletekben. A premier sikerült és főképpen nagy forgalmat jelentett, mert a közönség már alig várta a könyvecske megjelenését. Érdekes, hogy nagy forgalommal a premier simán és zökkenő nélkül zajlott le, a kereskedők gyorsan beletanultak az új rendbe, megtanulták a könyvre való beírást és gyorsan bonyolították le a vásárlásokat.

(Inkey felvételei.)

CSÓNAKKAL

14.000 holdas új tó telepedett rá a Duna-Tisza

Itt valamikor házak, kertek, utak voltak, emberek szántottak a földeken és fejüket lehajtva emeltek kalapot esti harangszóra. Itt Élet volt és a házak, földek, kertek összeségét úgy hívták, hogy Bócsa.

Azután jött a víz. Négyezer lélek nézett riadtan a zúgó hullámsorok felé . . .! Kétségbeesve, és mégis hittel teli szántottak, vetettek, boronáltak, de — nem arattak! A víz kimosta a magot, rátelepedett a földekre és ott is maradt. És egyre több lett . . .!

Most tizennégyezer hold van víz alatt. A földek felett deszkaszálakból összerótt törékeny ladikok járnak és esti harangszókor fáradtszívű emberek kérnek kegyelmet az Úrtól!

Már nem azt, hogy vigye el innen a vizet. Most már azt kérik, hogy őket vigye el innen. Valahová, akárhová, ismeretlenbe, messzeségbe, ahol föld van, munkálatlan, parlagon heverő föld és ahol hiányzik a dolgos, munkás kéz . . .!

És ahol nincs víz . . .!

A FALU

a Duna—Tisza-közén fekszik, Soltvadkert szomszédságában. Nem túlnagy község: négyezer lelket számlál, lakói huszonnégyezer holdat szántottak-kaszáltak — amíg kaszálni lehetett a bócsai földeken.

Azért világéletében különös község volt Bócsa. Belterülete — nincs, nem is volt. Tanyaközség; valahol a közepetáján van a községháza, attól vagy háromszázméternyire egy tanya, odébb egy másik, félkilométerre a harmadik — és vagy tizenkét kilométernyire a nemtudomhányadik . . .! A pósta lehet úgy másfél kilométernyire a községházától, ugyanott az iskola is és a bócsai gyerekek némelyike 6—8 kilométernyire járt iskolába télen-nyáron. Gyalog! Most már csónakon jár, ha jár . . .! A pap, a templom messze, négy és fél kilométernyire, most a nagy vizen túl. Orvos nincs, patika nincs, nem is volt soha.

AZ EMBEREK

jókötésű, derék magyarok. Egy-két idegenhangzású név is akad, de csak a nevük hangzik másképpen; ők magyarul éreznek, hisznek, gondolkodnak. Van közöttük szegény, van jómódú . . . azaz, dehogy van: jómódú csak volt közöttük. Most koldus a hatvanholdas is; földjén hullámzik a víz és vízinövények lepték el a tó fenekét, a néhai szántót.

A házuk tiszta és rendes volt, a portájuk népes. Hat-nyolc-tíz gyermek játszott az udvarokon és erős legények, szép lányok teremtek ezen a tájon. Büszkén mondja az egyik:

— Mert nálunk kevés ám az «untauglich» legény! Most is, a korabeliek 73-an kerültek sor alá, abból is bevált 72 . . .!

Egészséges fajta. És okos; nem pereskedik, nem lázadozik. Még most sem, pedig most minthá a sors minden kezével csak őket verné. Hisz, dolgozik, remél; az egyik parton most is szánt egy gazda, pedig a víz már ott mossa lassan, alattomosan a legalsó barázdát a lába alatt. A főjegyző mondja:

— Ha így ömlik még két hétig a gátnál, akkor ez a part is víz alá kerül . . .

És az ember is tudja ezt; de azért szántja a földet, vonja a barázdát, mert: hátha talán megsegíti a jó Isten . . .!

A VIZ

pedig ömlik a gáton át Prónayfalva felől. Valaki, vagy valakik kibontották a gátat és most már nem lehet lezárni. Bócsa földjén meggyűlt a víz és el nem mehet, mert a többi három oldalon dombok, magaslatok veszik körül. Egy méter, másfél méter átlag a nagy tó mélysége, de megvan néhol öt méter is. A fenekét zöld vízinövények lepték el, a színén békanyál úszik és itt-ott már a sás, a nád is kidugta a fejét. És ez a víztükör széles, mint a láthatár. Tizennégyezer hold van víz alatt; hónapok vagy évek kellenek, amíg ez a nagy tó elmegy innen . . .

Ha ugyan elmegy. Mert a víz ömlik a gáton át, a természetes párolgás mennyiségét pedig visszaadja a természetes csapadék. A Szeged—kecskeméti műút felett csónakok járnak és az útmenti kerékfogó kövekből mind több kerül víz alá. A kocsik derékig járnak a vízben, a marha néhol csak a fejét emeli víz fölé.

A HÁZAK

tiszták és rendesek voltak. De körülvette a tanyákat a víz, először csak az utat zárta el, azután meglepte a ház udvarát és egyszerre csak megroppant az egyik fal. Most már sok olyan van a nagy tó vizén, amelyiknek csak néhány darabja emelkedik ki a víz színe fölé. Sok még küzd, egyedül és elhagyatottan, mert a lakói messze futottak, vagy kilakoltatta őket a gondos főjegyző, mielőtt fejükre omlott volna a ház.

Száz ház omlott össze eddig Bócsán és még száz van lakatlan, mert most roppannak meg a falai. Az a pár ház, amelyiket még nem fenyeget a víz, egy-egy már három-négy családnak is hajlékot ad, de így is sokan nézik fejük felett a puszta eget.

A HOLNAP

gondja mély árkot von itt a homlokra és a szemek alá. A községháza előtt hatvan-hetven ember, asszony, gyerek; ide jönnek, mert hová is mennének? Mult héten jött egy kis segítség: hatszáz csomag, benne zsír, liszt, főzelék. Az emberek elfogadták, mert betevő falat nélkül van itt most az is, aki nagygazdának számít. De nem örülnek neki:

— *Nem alamizsna kell nekünk; tudunk mink dolgozni, megéltünk mi a magunk emberségéből, két kezéből eddig is. Adjanak nekünk földet . . .!*

— És ez a föld?

Legyintenek. Szomorúan, elesetten, fájdalommal:

— *Soká lesz az, amíg ebből föld lesz! Ha el is megy a víz, akkor is évek kellenek, míg rendbejön a föld. És sok munka, gond hozzá. Mi pedig éhezünk már most is; nem várhatunk mink arra.*

Egy másik gazda mondja:

BÓCSA FÖLÖTT

közén egy négyezer lelket számláló tanyaközségre

— Talán csak akad számunkra valami elhagyott föld, parlagon heverő határ valahol. Háromszázhatvanan voltunk lenn Délen, küzdeni is tudtunk érte, meg is fogjuk tudni művelni! Ezen a homokon is megéltünk, megélünk mi másutt is. De ha adni akarnak, akkor hamar adjanak . . .!

A CSÓNAK

deszkából összerótt, rozoga tákolmány. Azért nekivágunk rajta a nagy víznek. Deszka a csónak, lapát az evező, hosszú bot a segítsége . . . Evez itt most már mindenki. A főjegyző éppen úgy, mint az asszonyok, a gyerekek.

Amerre most járunk, arra kalász ringott, eke szántott valaha. Most: kinézünk a csónakból és vízinövények kúsza tömegét látjuk a «tó» fenekén. Hogy honnan? Jött a vízzel . . . és elszaporodott, benőtte a régi földeket. Olyan ez a tófenék most, mintha soha eke nem hasította volna. Ha lemegy egyszer a víz, nehéz munka lesz kiirtani a sást és társait.

Odébb egy rom. Néhány kő, néhány hatalmas vályogrög áll még ki a vízből, egyéb semmi. Mögötte . . . Istenem! Egy gyümölcsöskert. A fák kihajtottak, virágot is hoztak, de egyik-másik már lankasztja is leveleit:

— Nem bírják már sokáig! — mondja valaki a csónakban. — A fa sokat kibír, de ez már több neki is a soknál!

Csónakok jönnek szembe, tutajjal találkozunk, amelyik a nagy tó egyik partjáról lóherét visz a másik part felé. A víz közepén egy halász . . . Halász? — más már az, már varsával, hálóval dolgozik és úgyszólván abból él. Tavalyelőtt még a harminchat holdját művelte és gazda volt. A műút felett csak a gömbölyű kerékfogó kövek csillognak fel a víz alól, másutt a sás és a békanyál ringatja szomorú balatoni látomásokba a vándort . . .

SZELLEMTANYÁK

mellett síklik el a csónak; udvarokon járunk és könny szökik a szemünkbe tehetetlenségünkben. A nagy ház és az istálló egyformán roskad össze, egyformán mossa a víz; egyformán veszett a semmibe minden gond és veríték, ami érte volt, érte hullott. Szőlőkarók súrolják a ladik oldalát, gyümölcsfák között suhanunk át és egyikünk lenyúl a víz alá egy piros cserépért, amikor elsiklunk az egyik összeomlott tanya fölött.

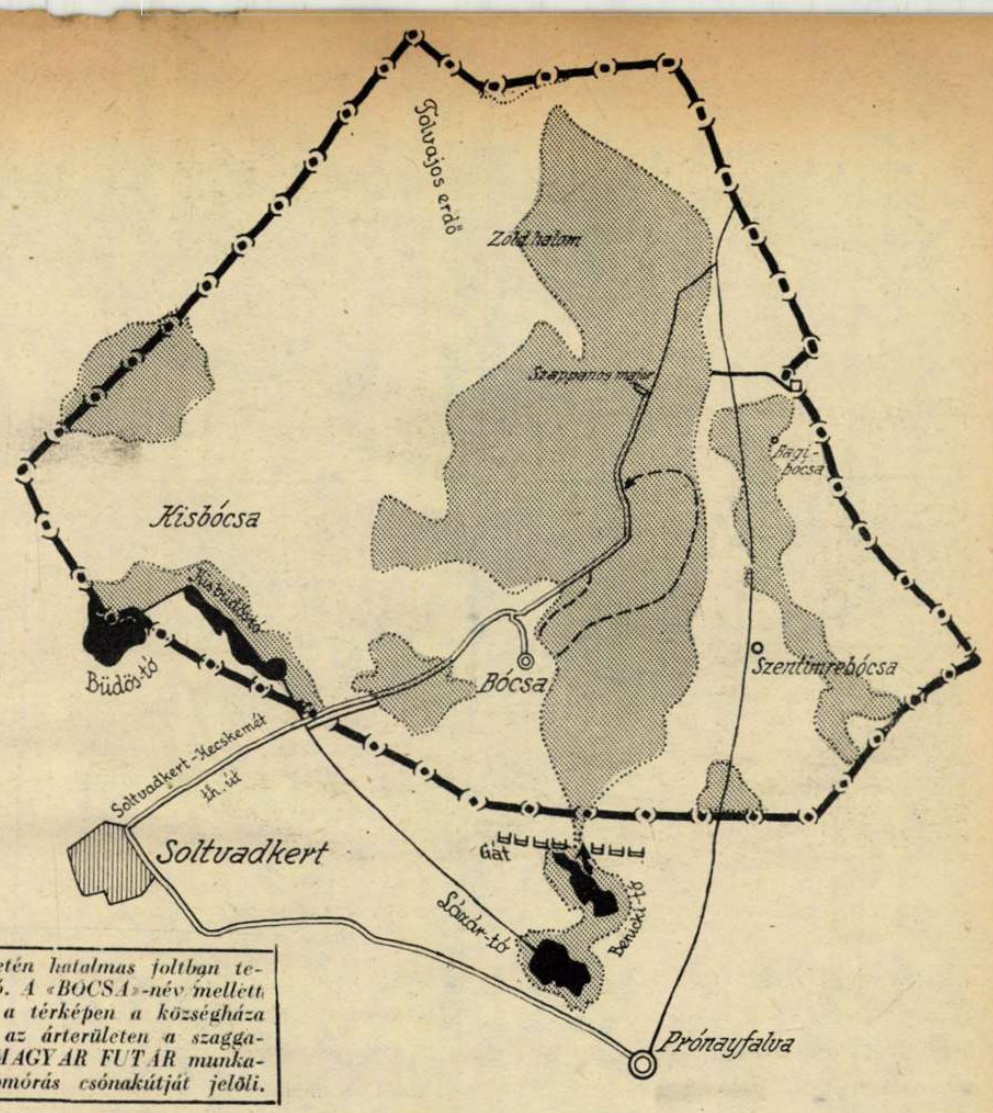

Bócsa területén hatalmas foltban terül el az új tó. A «BOCSA»-név mellett a helység-jel a térképen a községháza helyét jelöli; az árterületen a szaggatott vonal a MAGYAR FUTÁR munkatársának háromórás csónakútját jelöli.

Csónakon jár itt még a halál is! Behunyt szememen át szinte látom, amit meséltek: ladikon hozzák temetőbe a koporsót . . .!

*

És látom azt a sok szomorú magyar arcot, akik messze innen, más vidéken, éppen ilyen tehetetlenül néznek szembe az árral . . .!

ZUBOR ISTVÁN.

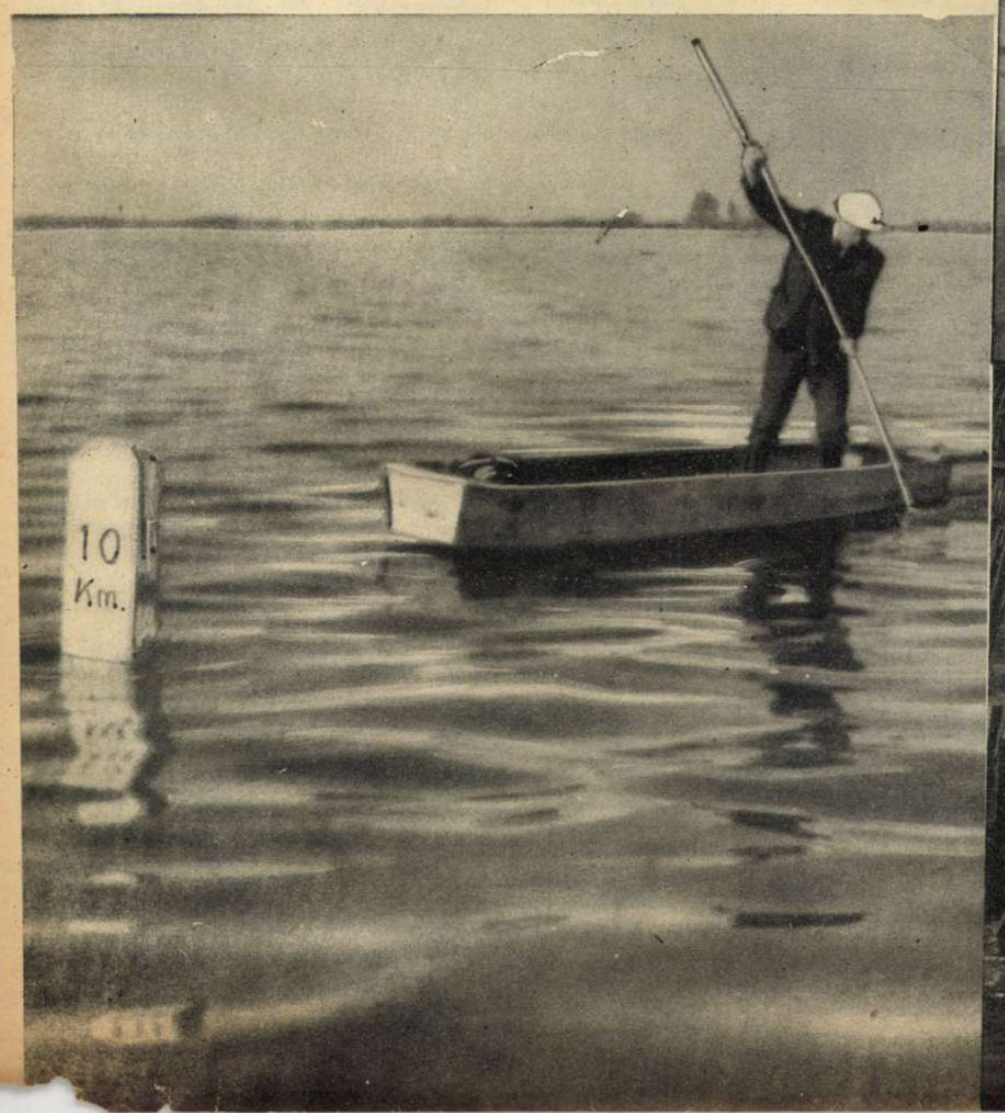

HADIJELENTÉSEK, CSATÁK ÉS UJ FORDULATOK

Ez a nyár talán évszázadokat parancsol Európára, megszabja életünk, munkánk irányát s a jövendő nemzedékek lehetőségeit. Az értelmi dolgozók, a földművesek, a gyári munkások, a népek és nemzetek sorsát a hadak útján építik. *A lélek, a nemzeti gond és a becsületes harc népe voltunk mindig: ez a megmaradásunk titka!* Beleszéleseedtünk minden évszázadban a környező világba, nagyjaink európai politikusok és államférfiak voltak s küzdöttünk a helyesnek megismert hitért, gondolatért és formáért a századok követelményei szerint. *Ezért szép és nagy a magyar történelem.*

Határainkról, — Istennek hála, — elhúzódott a háborús felhőzet, de ez a szerencse nem taníthat bennünket érdektetenségre. *A távolság csak megtévesztő látszat Európában s aki ezt nem tanulta meg az utolsó hetekben, az hiába próbál elmélkedni a világ folyásáról.*

Egy a sorsunk a szövetségeseinkkel! Ez az ész, a logika, a történelem s a mai helyzet együttes tanítása. *Nem vagyunk semlegesek! Nem vagyunk ténfergő bámulói a véres, komor színjátéknak. Életérdekünk a megbékült, egységes, dolgozó és haladó Európa.* Ezért kell figyelnünk lélekkel és világnézeti akarattal a nemzetközi eseményeket.

Nagy hang helyett eredmények.

Németország szűkszavú hadijelentései tíz napon át a kétkedés és a jóremény szédítő szélsőségei között hintáztatták Anglia és Amerika háborús köreit. Hiszen szóesett a tengeralattjárók és a harci repülők pusztításairól, az angol városok és ipartelepek, a kereskedelmi hajók s a máltai kikötők bombázásáról, a Tobruk körül dúló nehéz küzdelmekről és a szollumi előnyomulásról, de még a kávéházi haditudósítók is érezték, hogy *hiányzik a lényeg a hadijelentésekből* s hogy a német rádió ártatlan és víg bécsi keringői mögött, ki tudja merre, acélkarmok tépik és szaggatják az ellenség hadállásait.

A német hadvezetőség átengedte az előzetes tájékoztatást az angoloknak: *Churchill* miniszterelnök beszédéből derült ki először, hogy *Kréta szigete* «helyrehozható» veszedelemben forog s csak a május 24-iki német különjelentésből tudtuk meg, hogy *a baj helyrehozhatatlan*... Ugyanakkor jelentette Németország, hogy Izland vizein, a *Bismarck* elsüllyesztette az angol tengeri erő büszkeségét, a *Hood* nevű 42,100 tonnás csatahajót s megdöbbentő ráadásnak, *Lütjens* tengernagy harciköteléke, — amelyben a Bismarck fényes fegyverténytét aratta, — 116,000 tonna angol kereskedelmi hajót küldött az óceán fenekére... Az északi angol tragédia napján jelentették azt is, hogy *a Földközi-tengeren óriás arányú tengeri csata tombol* s a büszke angol flotta fele már elpusztult vagy használhatatlanul sérült...

Brauchitsch altábornagy a görög fronton.

Londonban éppen a *birodalmi napot* ünnepelték, Viktória királynő születésének évfordulóján, amikor ezek a fekete hírek eltitkolhatatlanul rászakadtak a közvéleményre.

A nagy jelentések köritése is gyászvirágokból készült:

Tobruk körül szorosabbra fonódott a német-olasz acélgyűrű s a tobruki kikötő tele van elsüllyedt hajókkal;

a Kréta szigeti *Szuda* öbölben hat kereskedelmi hajó, két cirkáló és két torpedóromboló elsüllyedt;

olasz repülőgépek elpusztítottak egy 10,000 tonnás angol cirkálót és egy 7750 tonnás kereskedelmi gőzöst;

német repülőegységek bombázták a *szuezi csatorna* vidékét;

az iraki hadsereg csatát nyert *Basra* közelében;

Indiában tüntetnek Irak mellett, *Bombay* utcáin sortüzekkel teremtenek rendet;

az *amerikai hadüzemekben* terjed a sztrájk s *Lindbergh* ezredes és *Wheeler* szenátor semlegességi gyűlésein óriás tömegek tüntetnek a háborús uszítók ellen;

a *Csatorna* fölött szokatlan arányú légi harcok dúlnak s az angol ipartelepek *légi támadása* semmit sem veszít erejéből...

Ki ne érezné ezekből a híradásokból a nagy megcsuszamlást s a végső tusa kifejlését, — legalább a *Földközi-tengeren?* A szerény német jelentések egy páratlan erőfeszítés csodáit takarták, amelynek katonai alapelveivel érdemes közelebbről foglalkozni.

Lélek, vezetés, technika és terv a harcokban

A *24 napos* balkáni háború még elevenen él az emlékezetben. Jugoszlávia 12 nap alatt térdrekényszerült s Görögországból újabb 12 nap elmulásával az utolsó élő angol katona is eltűnt a néma csataterekről. A lovagias ellenfél sem tagadhatja, hogy a megdermesztő siker mögött páratlan lelki és testi tulajdonságokat, hadi iskolázottságot, tökéletes felszerelést, célszerűséget és hősi elszántságot kell elismerni.

A német csapatok előnyomulása a Dráva, a Duna, a román és a bolgár határ felől; a görög-szerb hadsereg mesteri szétszakítása; a Metaxas-vonal áttörése;

az előnyomulás Szaloniki felé a Vardar völgyén át; a keteli görög hadsereg elkülönítése és lefegyverzése; Nis elfoglalása s a felkanyarodás a Morava völgyében Belgrádnak; a Szarajevó és Mosztár közé szorult szerb haderők megostromlása: — egy szálig, *külön-külön katonai remekművek, a vezetésben és a végrehajtásban,* de a mesteri munka mégsem a sok részlet, hanem *az egybefogott egész, amelynek csak lelkes szolgái a részletek.*

Elszórt részek, oszlopok, különítmények, gyalogság ,tüzérség, repülő-egységek és műszaki csapatok mozognak előre sok irányból és sok helyről, de vaskézzel tartja össze s vezeti a cél felé mindannyiukat *a hadjárati terv.*

Milyen csodálatos szimboluma volt ennek az új hadvezetésnek a görögországi előnyomulás! Óriás hegyek között, sziklapartokon felrobbantott hidak, átjárók, eltorlaszolt szerpentinek akadályain át, a parancs, — *előre!* Akna robban a harcikocsik alatt, kőzuhatagot ver a katonákra az angol ágyútűz, sziklafedezékek mögül kattog az angol géppuska, gránátvetők ontják a halált a meredek hegyoldalról: — *előre!* A ruha elrongyolódik a tövises bozótban, hideg az éjszaka, eső zuhog, forró a nappal s porfelhő takarja a fáradtságot, istenkísértés rámenni a harci kocsikkal a Tempi-i szoros keskeny útjára ott Larissza előtt, de azért: *előre!* Fel a .thermopilei szorosba, amelyet ma is olyan könnyű védeni, mint Leonidás korában, le a hegyekből a thebei síkra, délnek fordulni élesen, neki az angol ágyútűznek, előzni őket, *előre!* A Parnasszus főútvonalát felrobbantották sok helyen az angolok, nincs idő a javításra, le kell kanyarodni sok ágban a mellékutakra, átvergődni patakmedreken, de *előre, előre,* mert a látóhatár szélén Athén márványos szépsége csillog! Ejtőernyősök a korinthuszi csatornához: *előre!* Harcikocsik, mótorosok, neki a déli kikötőknek, beteljesíteni az új Dünkirchent: *előre!*...

Ezt a hadsereget akarják megállatini Kréta szigetén, vagy Ciprusnál?

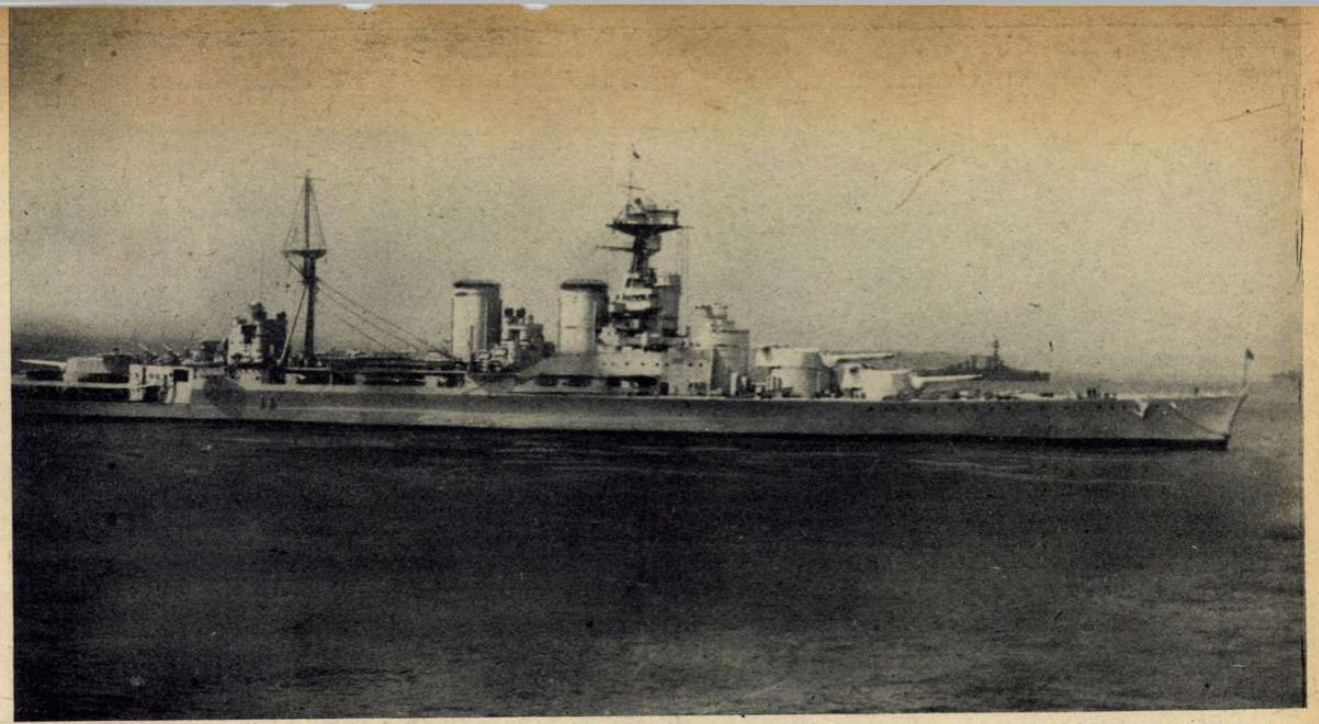

A Hood, az angol flotta büszkesége, tengersírjában pihen! A kisebb Bismarck erősebbnek bizonyult a csatában... A Hood 42.100 tonnás acélszörnyeteg volt, 8 darab 38.1 cm-es ágyúval ikertornyaiban, 12 darab 14 cm-es, 8 darab 10.2 cm-es, 16 darab 4 cm-es légvédelmi és 4 darab 4.7 cm-es ágyúval és 6 torpedócsővel felszerelten. Anglia népe megrendülten értesült a súlyos csapásról. A Hood-ot megsemmisítő *Bismarck* csatahajó üldözésére mozgósították az egész északi angol flottát és a legkiválóbb légi egységeket. Az utólért *Bismarck* az aránytalan túlerő ellen hősiesen védekezve szintén elsüllyedt

A német hadsereg valóban *totális háborút* vezet, mert az állam, a közgazdasági élet, a gyár, a műhely, a laboratórium, a tábornok és a közkatona, *az ember, az anyag és a szervezet, az egységes cél szolgálatában áll.*

A krétai német partraszállást a *zuhanóbombázók* készítették elő, az angol repülőterek megtámadásával és a leszállásra kijelölt pontok közelében a légvédelmi erők megtörésével. Az első ejtőernyős csapatok kis egységben vették fel a védelmi harcot s összefüggő, de rövid vonalakat csak a sűrítések megérkezése után alkottak, biztosítani olyan területeket, ahová már *csapatszállítógépek is leszállhatnak.* Angol állítás szerint, a németek *újfajta ejtőernyőkkel,* 150—200 méter magasságból ereszkedtek le s ezért maradt hatástalan az elhárító tűz... Valószínű, hogy már *tengeri úton is érkeztek* német csapatok Kréta szigetére, mert a legújabb jelentések szerint, a *Krétától északra fekvő vizeket elhagyta az angol flotta.* A légi fölény verhetetlenül a németeké a fontos sziget fölött s nyilvánvaló, hogy az angol hajóhad sem tudott eredményesen beavatkozni a harcba.

Kréta végleges kiürítése után az angolok helyzete Ciprus szigetén is tarthatatlan lesz s a lázas berendezkedés és az ellenállás szervezésének befejezése előtt, sor kerül a német támadásra. Evvel a haditénnyel azonban megtörik az utolsó védelmi vonal Haifa és a Szuez-csatorna előtt s megkezdődik a Földközi-tenger keleti öbléért a döntő küzdelem.

A térképre vetett egyetlen pillantás megmutatja, hogy a német hadműveletek sikeres továbbfejlődése esetén, *Szollum és Szíria között nem lesz többé megállás s Anglia a Földközi-tenger elhagyására kényszerül! Wawel tábornok és Cunningham tengernagy egyszerre veszíthetik el a játszmát, beláthatatlan következményekkel.*

Az arabs országok felszabadulása, Elő-Ázsia békés bekapcsolása az európai termelésbe s a Földközi-tenger kereskedelmi hajózásának helyreállítása nem a ködös jövő kérdése, hanem reálisan kirajzolódó ezévi lehetőség... A felbecsülhetetlen erkölcsi hatás mellett, Európa gyorsan megszabadulna a nyersanyaghiánytól s a tengelyhatalmak minden erejüket összpontosíthatnák a világbéke megteremtésére.

Rohannak az események a végrehajtásfelé

Az utolsó táviratok csak megerősítik és sötétebbre rajzolják az északi- és a déli-tengeri csata történetét. Az izlandi vizeken az angol *Jervis Bay* segédcirkáló is elpusztult, fedélzetén *Maltby* tengernagygyal. *Kréta* körül az egyesült német-olasz erők 11 angol cirkálót, 8 rombolót, 5 gyorsnaszádot és egy búvárnaszádot temettek a hullámsírba. Kréta elfoglalása tervszerűen halad előre s már új akciókat takar a hallgatás...

Két súlyos nyilatkozat nyilt színvallást követel a nemzetközi politikában. Matsuoka japán külügyminiszter a *New-York Times* munkatársa előtt kijelentette, hogy Japán elhatározott akarata belépni a háborúba Németország és Olaszország oldalán, ha az Egyesült államok résztvesz az ellenségeskedésekben. Matsuoka félreérthetetlenül megmondotta, hogy az amerikai járőrhajók és hajókíséretek esetleges konfliktusa a német haderővel, *okot adhat Japán beavatkozására!*

Raeder vezértengernagy a japán Domei-iroda munkatársa előtt nyilatkozott s az amerikai hajójárőrszolgálatot *támadó jellegű* cselekedetnek minősítette s óva intette Amerikát a következményektől. *Roosevelt válasza egy harcias kiáltvány volt, amelyben a sorozást kiterjesztette a 21 éves korosztályra is.* Felgyülekeztek a háborús felhők a Csendes-Óceán fölé; nyomott, puskaporos a levegő s elég egy meggondolatlan beszéd, intézkedés vagy cselekedet a villámok kirobbantására.

A legsúlyosabb eseménynek látszik a holland-indiai hatóságok parancsa a katonai szolgálat bevezetésére! A holland gyarmatvilág és Singapore környéke a Csendes-Óceán viharsarka: ha háború lesz, itt indul meg a foglalás és a harc... Batáviában London és Washington parancsol az emigrált holland miniszterek segítségével és Singapore az első hadicélja a szembenálló ellenfeleknek. A Csendes-Óceán békéjének megzavarásával *embertelen felelősséget vállalnának magukra a totális világháború angolszász hívei, mert nagyobb lenne a vérontás, elképzelhetetlen az emberiség szenvedése és változatlan az eredmény. A hét folyamán választ kapunk a homályos kérdésekre...*

Irak tüntet az angolok ellen.

Rommel tábornok, az afrikai német haderők parancsnoka és *Garibaldi tábornok*, az északafrikai olasz csapatok parancsnoka, megbeszélik a végső intézkedéseket a nagy támadás előtt.

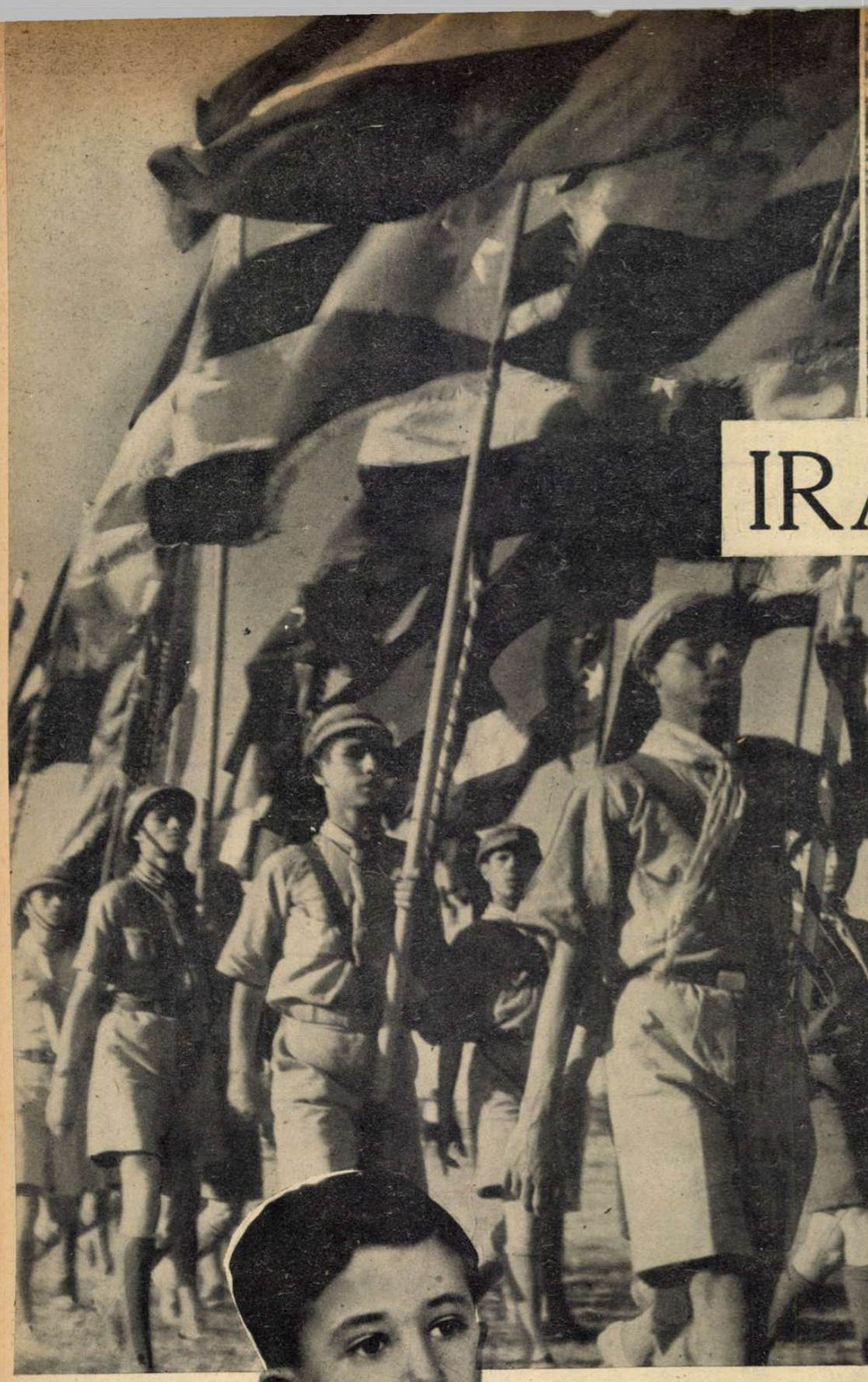

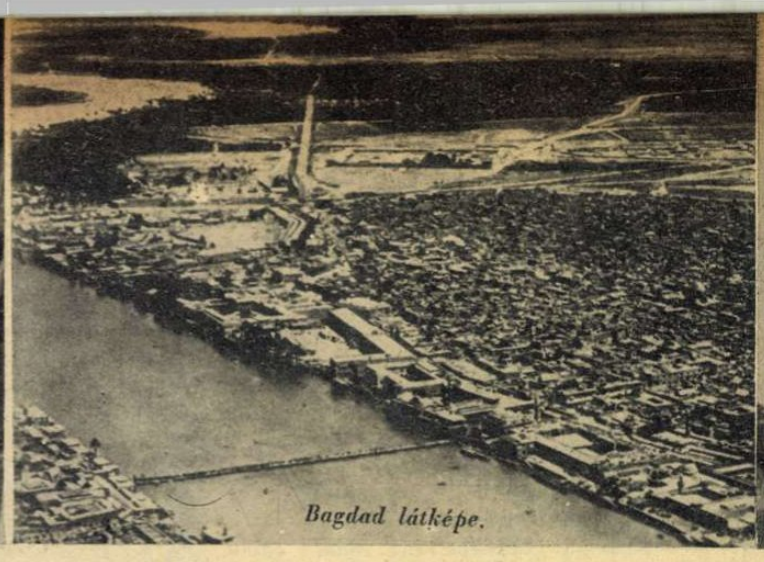

Bagdad látképe.

IRAK VASINGESEI

A «kis király», a gyanús körülmények között uralkodó ősök utóda az iraki trónon.

Már Plutarchosz megírta, hogy Babilónia tele van földalatti tűzekkel. *Ormuzd* istennek szentelték ezeket a lángokat Mezopotámia hajdani lakói, fényük a tűzimádók templomait világosította meg évezredek előtti éjszakákon. A földalatti tűz most ismét lángra lobbant a szétrombolt angol olajvezetékek számtalan pontján és világánál szent háborúba indul lassankint egész Arábia. Az egekig felcsapó égő olaj nem Ormuzdot dicsőíti, hanem a zsarnokság ellen kiált, fényében az iraki vasingesek háromcsillagos lobogói ragyognak, tankok, repülőgépek és évszázados arab kardok. A függetlenség és a jólét elveszett paradicsomáért folyik a harc azon az ősi földön, amely valamikor a bibliai paradicsom Éden-kertje volt. A Tigris és az Eufrátesz bőven termő országát nevezték a régi görögök Mezopotámiának, itt virágzott Assziria csodálatos kultúrája, itt teremtette meg a világ első törvénykönyvét Hammurabi és utána is még sokáig az emberi művelődés bölcsője maradt.

Mosszul, amelynek vidékén ma petróleumtornyok ágaskodnak, Babilónia *Ninivéje* volt, világváros, a tudományok és művészetek hazája. Babilón romjai között az ékiratos agyagtáblák a csillagok első tudományát hirdetik és tudjuk, hogy évezredekkel ezelőtt a csillagászok itt már távcsővel figyelték az égboltot. Bagdadtól száz kilométerre, az Eufratesz partján *Babilont* építették fel valamikor egy letűnt világ uralkodói. Ebben a városban érte utol a halál Nagy Sándort, az ókor hódítóját világuralmi tervek közben. A rómaiak három nagy hadjárattal elfoglalták később a mai Irak földjét, amelynek történelme négyezer évvel Krisztus előtt kezdődik és a szumirok, akkádok, asszírok, hettiták, babilóniak, khaldeusok, médek, párthusok, perzsák, zsidók, görögök multjával függ össze. Erre az országra tekint *Ararát* hegye, itt emelkedett a síkság fölé hatalmas terraszaival a felhőt karcoló *Ur* városa, a magasépítészet csodája, itt készültek Szemiramisz buja függőkertjei. Itt készültek Asszurbanipál kertünnepélyének pompás reliefjei és valószínűleg *itt használták először az ekét a két folyó termékeny földjén*. Kertjei a legkitűnőbb gyümölcsöket termették és még ezer évvel Krisztus előtt elefántcsordák legeltek őserdeiben.

Az egykori Mezopotámia fénye mégegyszer felragyogott *a kalifák uralma alatt*. A mohamedán világ központjává vált *Harun al Rasid* idejében, amikor Szindbad, a hajós is útra kél a monda szerint, hogy meglátogassa az ezeregy éjszaka mesés országát, *Bagdad* városát. Betörnek később a mongolok, tűzzel-vassal pusztítják az ősi kultúrát, tönkremennek a nagyszerű öntözőberendezések és *Tamerlan* itt emeli borzalmas koponya-piramisait. A perzsák is megszerzik rövid időre az országot, azután a török uralom következik és beteljesül a teljes pusztulás. *Városok romjait temeti be a homok, a sivatag elnyeli a virágzó kerteket, a kultúra tönkremegy és az egykori jólét helyén kóbor beduinok tengetik életüket.*

Németország volt az első, amely a fejlődést meg akarta indítani a világnak ezen a részén. Már 1890-ben elkészült a bagdadi vasút terve és sok nehézség leküzdése után, a német mérnökök később meg is kezdték az építés munkáját s a hatalmas kultúrtörekvésnek csak a világháború elvesztése vetett véget.

A mezopotámiai török vilajettek pasái évszázadokon keresztül szabadon garázdálkodtak ezen a földön a világ teljes közönye mellett. Jelen század elején aztán, különös érdeklődés indult meg két okból: *az olaj és az indiai út miatt. Harwood angol misszionárius Plutarchosz olvasása közben rájött arra, hogy Mezopotámia földalatti tüzei a kőolajtól származhatnak. Felcsapott felfedezőnek és megtalálta az olajat. Ezzel új korszak kezdődött, amelyet véres hatalmi versengés, piszkos üzlet, árulás, csalás tett gyűlöltté a számtalanszor kijátszott arabok előtt. Colby Chester* amerikai admirális Harwood nyomain Mosszulba megy, olaj után kutat és koncessziót kér Konstantinápolyban. A ravasz *Abdul Hamid* egyszerre tárgyal az amerikaiakkal, angolokkal és németekkel, *Rockefeller* és *Deterding* versenyeznek a szultán kegyeiért, az ifjú törökök azonban Abdul Hamidot elkergetik és Amerika elesik az üzlettől. A *Deutsche Bank* és a *Royal Dutch* a törökkel együtt megkezdi az olajtermelést. Két hét multva *Gulbenkian*, az angolok minden hájjal megkent ügynöke már Konstantinápolyban dolgozik, megvesztegeti a szultán környezetét és *a szarajevói gyilkos-*

A khadmani mecset Irak legszebb építészeti emléke.

Arab viskók a bőség földjén.

Az Eu[illegible]gartján.

SZEMBESZÁLLTAK ANGLIÁVAL

ság napján megbízói részére megszerzi a török állam tulajdonában volt olajrészvényeket. Az *Anglo-Persian* olajkonszern birtokába jut a részvénytöbbség és *ezzel Anglia kinyujtja kezét Mezopotámia felé.* A modern hadihajók olajtüzelésre vannak berendezve és az angolok elhatározták, hogy mindenáron biztosítják a közvetlen olajellátást a földközitengeri flotta részére.

A világháborúban az angol haderő előretör egészen Bagdadig, *von der Goltz* tábornok azonban több csatában megveri az angolokat. 1916-ban Kut el Amaránál tizenháromezer angol katona adja meg magát. Gallipolin borzalmas vereséget szenved Anglia, erre kénytelen megkötni a *Sykes-Picot egyezményt, amelynek értelmében Közel-Keletet a háború után felosztják és Mosszult Franciaország kapja meg. Természetesen, ezt a megállapodást sem tartották be az angolok, amint minden ünnepélyesen tett ígéretet megszegtek az arabokkal szemben.* Azzal hitegették őket, hogy *Sziria és Palesztina független arab államok lesznek, Mezopotámiát pedig odaígérték Hedzsasznak és ugyanakkor Szaudi Arábiának is, természetesen azzal a feltett szándékkal, hogy a háború után minderről «angolosan» megfeledkeznek. Lawrence ezredes egymásután kenyerezi le az arab törzsfőnököket, Arábia függetlenségéért maga is lelkesedik, a végén azonban szembekerül kormányával és csalódottan kell kijelentenie, hogy «szégyeli magát, mert angolnak született». Nemcsak az arabokat csapták be, hanem a szövetséges Franciaországot is!* Még tartott a világháború, amikor a franciáknak le kellett mondaniok Mosszulról, mégpedig azért, mert különben a Royal Dutch egyetlen tonna olajat sem szállított volna a francia hadseregnek. Hiába követelődzött Clemenceau, Angliának fontosabb volt az olajmezők biztosítása, mint az, hogy a francia harckocsik és repülőgépek rendelkeznek-e elegendő üzemanyaggal.

A béketárgyalások idején Anglia könyörtelenül ragaszkodott mezopotámiai birtokához. Végül is mandátumként megkapta Irakot, az arab «Mélyföldet», ahogyan azóta nevezik. Franciaországnak meg kellett elégedni azzal, hogy a mosszuli olajvezeték egyik ága a sziriai Tripolisz kikötőjébe vezet. *Az arabokat, természetesen, meg sem kérdezték.* Irakot ekkor még csak papíron szerezték meg az angolok, valójában *Kemal* volt az úr Közel-Keleten. Az olajért való versengésnek véres epizódja volt az a háború, amelyre *Anglia biztatta fel a görögöket az új Törökország ellen.* Háromszázezer görög katona esett el és Kisázsia görög lakosságának tekintélyes része elpusztult a háború következtében. *Törökország győzött, de a mosszuli olaj mégis elveszett számára.* Olyan kényszerítő eszközöket alkalmaztak vele szemben, hogy le kellett mondania erről a területről.

Az angol tervek keresztülvitelében különös szerepet játszott *Sir Hugh Bell* egyetlen lánya, *Gertrude Lowthian Bell,* ez a csúnya vénkisasszony, aki az *Intelligence Service* szolgálatába szegődött. Megtanulta az arab nyelveket, egy ideig Lawrence ezredes mellett működött, aztán egyedül tett látogatásokat az arab sejkeknél és végül is *ő adott először királyt Iraknak.* A sokszorosan becsapott Husszein fia: *Feisal* Lady Bell közbenjárására az arab törzsfőnökök beleegyezésével elofglalta az iraki trónt. Feisal azt képzelte, hogy az angolok segítségével megalapíthatja a nagyarab birodalmat, reményében azonban csalódott és ezenfelül összeütközésbe került az iraki vezetőemberekkel. Anglia magatartása és az iraki belső helyzet végül is elkeserítette és az angolok ellen kezdett dolgozni. *Sorsá', természetesen, nem kerülhette el, 1933 őszén egy autókirándulás után holtan találták berni szállójában. A hotel igazgatója, aki felfedezte az iraki király holttestét, még azon a napon váratlanul, gyanús körülmények között elhúnyt . . .*

Ettől kezdve egymást követték Irakban, az olaj országában a politikai gyilkosságok és emberrablások. Nemcsak az angol csapatok, hanem a titkos ügynökök is megszállták Irakot és az eszközben nem voltak válogatósak. Feisalt fia, *I. Ghazi* követte a trónon. Az angolok elhalmozták pénzzel és ígéretekkel, de a király *«nehezen volt kezelhető»* és környezetével sem voltak megelégedve az angolok. *Miniszterelnöke, Abdul Mushin al Sadun öngyilkos lett, barátját, Bekr Sidky Kurt tábornokot meggyilkoltatták, maga a király pedig 1939 márciusában egy különös autószerencsétlenségnek esett áldozatául. A nép annyira felháborodott a sorozatos gaztettek miatt, hogy megrohanta a mosszuli angol konzulátust és a konzult megölte. . .*

Az események most már gyorsan követték egymást. Anglia készül a háborúra és biztosítani akarja nemcsak az olajat, hanem az Indiába vezető utat is Irakon keresztül. Ez az útvonal a legjobb légi összeköttetés Brit-India felé és az angolok kézbe akarják venni az iraki állam vezetését, amelyet *1932-ben az arab lázadások miatt kénytelenek voltak a mandátum megszüntetésével függetlennek nyilvánítani. I. Ghazi* négyéves fia került a trónra, a hatalmat azonban *Abdul Illah* gyakorolja az angolok szájíze szerint. Csakhogy most már túlságosan erős az arab nemzeti mozgalom ahhoz, hogy sokáig eltűrje az angol erőszakosságot. *Ghailani, a vasingesek vezére fellép a régens ellen, azt elűzi. Az angolok erre meg akarják szállani Irakot, Ghailani azonban ellenáll és kihirdeti a szent háborút az elnyomók ellen.*

Ezek az események már eléggé ismeretesek. *A német nemzeti szocializmus mintájára Sziriában és Irakban évek óta szervezkednek az arab vasingesek, amelynek soraiban elsősorban az ifjúság foglal helyet. Szürke ingben, háromcsillagos lobogójuk alatt katonai gyakorlatokat végeznek és előkészítik az új arab világ kialakulását.* Vezéreik között többen vannak, akik Németországban jártak és ismerik az új eszméket. Közéjük tartozik Ghailani is. *A mozgalomnak titkos tagja majdnem minden törzsfő és előkelő ember.* Céljuk a függetlenség kivívása és az angol uralom megszüntetése Közel-Keleten. *Sokkal nagyobb tehát a tét, mint egy ország háborúja Anglia ellen.* Évezredekkel ezelőtt az istenek országa volt Irak, templomai előtt örök tüzek égtek: a földből kicsorduló olaj lángja. *A régi misztikumnak vége, az égő olaj a háborút jelenti, hadüzenetet a nyugati kufár szellem ellen, pánarab tűzfészket, amelynek izzása egy új világ születését jelenti.*

Az angolok azt hitték, hogy az iráki ellenállást néhány nap alatt letörik s az olajforrások és az olajvezetékek biztonságát katonai erővel megvédik. *Az egész világot meglepte az iraki hadsereg makacs ellenállása és sikeres előtörése.* Nyilvánvaló, hogy az arab erők szívósan, tervszerűen készültek a nagy harc felvételére s számítottak arra, hogy maroknyi hadseregüket a lakosság lelkesedése, az ifjúság elszántsága és a környező országok magasan lobogó arab nacionalizmusa megsegíti az ellenállás idején. Az iraki nép vezérei nem csalatkoztak számításaikban s a Földközitenger széles partvidékén szorongatott angol hadsereg nem is tud jelenleg megfelelő erőket az új harcvonalra dobni, a nemzeti felkelés gyors és brutális megfékezésére. A befutó hírek szerint nyugtalanság, zavar, helyi felkelések sorozata, kirobbanó gerilla-harc és félelmetes forradalmi hangulat tüntet Irak mellett az angol uralom alatt álló összes arab országokban. Az arab szabadságeszme élén tömött sorokban, bátor elszántsággal menetelnek előre a halál vagy a független élet felé Irak becsületes katonái.

KOVRIG JÁNOS.

Iraki fellah.

Az olajfolyó, «Baba Gurka», az aranyat csak Angliának osztja . . .

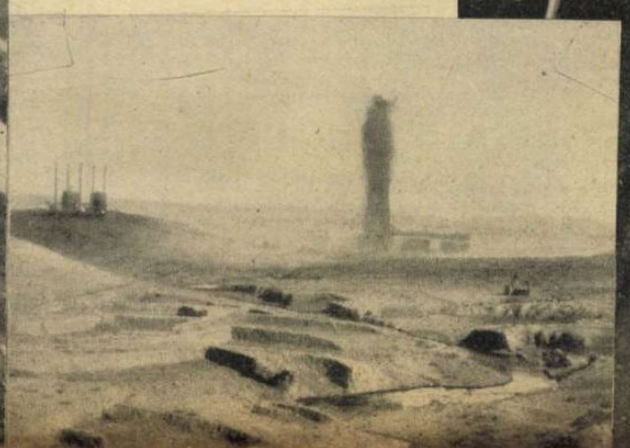

Olajgejzir Kerkuk vidékén. Végtelen gazdagság ömlik szét a homokba . . .

PRIEN NEM TÉRT VISSZA...!

Prien kapitány, a német U-hajók hőse, a hivatalos jelentés szerint legutóbbi vállalkozásáról nem tért vissza és hajója elveszettnek tekinthető.

Prien kapitány élete tipikus katona- és tengerészélet. A szegény kis fiú olthatatlan vágya és kitartása megnyitja előtte az útat a tengerészet felé, de sok-sok küzdelem és szenvedés után jut el álmainak megvalósulásához. Izgalmas és csodálatos életének egyik legszebb, legmonumentálisabb fejezete a Scapa Flow-kaland, melyet lélegzetfojtó izgalommal mond el most megjelent könyvében.*

*

Egyszerre aztán annál világosabb lesz! Öböl tárul fel előttünk, az öböl szélei elvesznek a láthatáron. Mozdulatlan víztükrében verődik vissza az égi fény. Mintha alulról világítanák meg a tengert...

— *Benn vagyunk!* jelzem lefelé.

Semmi válasz. De úgy érzem, mintha a naszád és összes emberei visszatartanák lélekzetüket és a motorok szíve halkabban, de gyorsabban dobogna.

Hatalmas öböl. S bár a hegyek, amelyek szegélyezik, rendkívül magasak, a naszádról tekintve egészen vékonykás magaslatoknak látszanak. Lassan, lassan, minden irányban feszülten figyelve, nyomulunk előre a csendes vízben.

Ekkor... néhány fény. Egészen a víz színén világítanak, mintha lehullott csillagok lennének. Érzem, ahogy a vér kalapálni kezd a fejemben...

Sajnos, csak tartányhajókról van szó. Ezek horgonyon vannak és mélyen alszanak.

Végre... ott lenn... egészen a part mellé simulva... *óriás icsatahajó még óriásibb árnyéka!* Mintha tussal rajzolták volna fel a világos égboltozatra... pontosan kivehetők tornyai, a hatalmas kémény s mögötte, mint valami finom ötvösmunka, a magasbaszökő árboc. No... csak közelebb... egyre közelebb!

Ilyen órákban az érzések megszűnnek. Az ember a naszád acélagyával gondolkozik... ez a hatalmas acélvadállat... egyre közelebb csúszik félelmetes ellenfeléhez... ilyen pillanatokban az acél és vas gondolkozik... vagy az ember egyszerűen elveszett.

Csak közelebb! Most már a páncélkupolákat is tisztán kivehetem, hogy azokból az ágyúk roppant csövei előmerednek. Mintha egy óriás aludna ott... lehúnyt szemekkel...

— Azt hiszem — a *Royal Oak*-osztályból való csatahajó, — suttogom és Endrass némán bólint.

Még közelebb... a csatahajó mögül hirtelen előbukkan *egy másik*, az árnyéka... *éppen olyan nagy, éppen hatalmas, mint az első!*

Amint a *ROYAL OAK* elejét elhagyjuk, jobban látjuk a fedélzet formáját, a hidakat, az elülső ágyútornyot: *ez a REPULSE!*

Elsősorban ezt kell megtámadnunk, mert a ROYAL OAK amúgyis közvetlenül előttünk áll... mindenképpen biztos áldozat.

— *Minden csövet készenlétbe!* — parancsolom halkan.

Mint valami visszhang plántálódik a parancs az egész naszádon végig. Mást nem hallani. Csak a gurgulázó zajt, amint a víz a csövekbe ömlik. Csak a sűrített levegő zurrogását és a kemény, acélos pengést, amellyel az emeltyűk helyükre billennek... aztán, egy-két másodpercen belül már jön a válasz: — első számú cső... kész!

— Cső... vigyázz... Cső... TÜZ! — vezényel Endrass.

Enyhe lökés reszket át a naszád testén... a torpedó elhagyta a hajó testét!

Jaj, csak eltaláljam... EL KELL találnom... a REPULSE közepe benne volt az irányzókészülék hajszálkeresztjében!

Odalennt Spahr, mintha kockázna, oly nyugodtan számol: — *öt* másodperc... *tíz* másodperc... *tizenöt* másodperc...

A másodpercek az örökkévalóságba nyúlnak. A naszádban halotti csend. Csak Spahr hangja hallatszik a szörnyű, néma feszültségben.

Szemünk a célra tapad. Az acélvár még nyugodtan és sértetlenül magasodik az égnek! De most... irgalmas egek... a REPULSE elején óriási vízoszlop szökik fel és közvetlenül utána halljuk a robbanás dörejét. Úgy hangzik itt a naszádban, mintha valahol a hegyekben robbantottak volna.

— Na, ez megkapta a magáét, — mondja Endras.

Nincs időm a válaszolásra. — Következő cső... kész! — adom a parancsot. Sietnünk kell, különben darabokra zúznak, mielőtt a következő lövést kiengedhetjük!

— Balra... ötös! — s a naszád abban a pillanatban balra kanyarodik.

— A közepét!... így! Egyenesen a Royal Oak felé siklunk. Egyre hatalmasabban nő elénk a hajó, óriási hídjával... az árnyéka mintha elénk surranna... mintha felénk nyúlkálna!

Smith úgy kormányoz, mintha maga is látná a célt. A hajszálkereszt egyre a közepén mutatja a célt.

Most a kellő távolságban vagyunk... Cső... kivele! kiáltja Endrass.

Megint reszket a hajó a kilövés pillanatában és Spahr ismét megkezdi monotón számolását: — öt... tíz...

Ekkor valami olyan történik, amit senki sem sejtett, de aki látta, ebben az életben soha el nem fogja felejteni. Odaát üvöltve szökik a magasba egy vízfüggöny... mintha maga a tenger ágaskodna ki medréből... tompa dördülések követik egymást, mint a pergőtűz s összesűrűsödnek egyetlen, fülettépő mennydörgésbe... idegszakító csattanások... lángsugarak törnek a levegőbe... kék... sárga... vörös tűzsugarak!

Az égboltozat fénye eltűnik ebben a pokoli tűzijátékban... fekete árnyak röpködnek, mint irtózatos méretű madarak, a magasban és csattogva hullanak alá a víztükörre. Métermagas víztölcsérek ugrálnak, ahol a fekete madarak a vizet érik, óriási híd-, árboc-, kéménydarabok ezek!

Egész bizonyos, hogy éppen a hajó lőszerraktárát találtuk el és a haláltvivő lövedékek ezúttal a saját otthonunkat repesztették apró darabokra!

Nem tudom levenni szememről a messzelátót. Úgy érzem, mintha itt hirtelen és váratlanul a poklok torka nyílt volna meg és mi egyenesen belelátnánk ebbe a sátáni infernóba!

Egy pillantás a saját hajómba. Odalenn mindenki a helyén áll, mindenki nyugodt és szenvtelen. Csak a gépek dörejét hallom. És Spahr közömbös hangját és a kormányosok válaszát. Jobban, mint valaha egynek érzem magam ezekkel a férfiakkal, akik szemrebbenés nélkül, vakon teljesítik kötelességüket, akik nem látják a történteket, nem látják a célt, akik, ha kell, ott lenn, a sötétben jajszó nélkül meg tudnak halni.

— Leszólok: — *Ezt is elintéztük!*

Hallgatás... hosszú, végtelen másodpercekig. Aztán egy kiáltás, egy ordítás, amelyben az utolsó huszonnégy óra minden visszafojtott szörnyű feszültsége kirobban! Üvöltés... olyan, mintha ez az acélszörnyeteg maga üvöltene!

— Nyugalom! — kiáltok le a naszádba és egyszerre ismét csend lesz. Spahr nyugodt hangját hallom: — három fok balra... és a kormányos azonnal válaszol: — új irány rögzítve...

Odaát azonban hirtelen kialszik a tűzijáték. ég néhány utolsó robbanás harsan s aztán az öböl hirtelen megelevenedik. Fényszórók ragyognak fel; végigkutatják fénycsápjaikkal a vizet és megint kialszanak. Fények szaladnak ide-oda... kis, fehér fények és gyors fények... torpedónaszádok és tengeralattjáró vadászok! Mintha szentjánosbogarak lennének, szaladgálnak, röpködnek gyors fordulatokkal szanaszéjjel! Keresnek bennünket és jaj nekünk, ha megtalálnak!

Még egy utolsó pillantás. A Royal Oak-nak vége...; és köröskörül, amerre elnézek, nincs említésreméltó célpont. Már csak az üldözők...

— Egészen balra! — adom ki a parancsot, — mindkét gép a lehető legnagyobb sebességgel előre!

Nincs más választásom, most már csak egy feladatom van: hogy épségben kimeneküljünk innen! Kifelé ebből a boszorkányüstből! Az embereket, a naszádot épségben kell hazavinnem!

A hegyek megint oly hirtelen szűkülnek össze, mintha ránk akarnának zuhanni. A tengeráramlás, amely itt egy rohanó folyam erejével zúdul befelé az öbölbe, megragad bennünket, dobálja a naszádot... és a gépek szinte hörögnek a túlfeszített munkától!

S mégis úgy látom, mintha csak lépésről-lépésre cammognánk! Végül már mintha megálltunk volna! Mint valami hal, amely megakadt a hegyi patak kövei között... A hátunk mögött vad zűrzavarban hajkurázó rombolók... hirtelen egyik elválik a társaitól és egyenesen felénk jön... itt a romboló előlámpája!

Mi pedig nem jutunk... jaj... nem jutunk előre! A naszádot az ár ide-oda tépi... az ellenség egyre közelebb ér... rohamosan nő a vékony, finom árnyképe... egyre tisztábban...

— No, csak nem ér el bennünket? — mondja nyomott hangon Endrass.

— Még nagyobb erővel... előre!

— *A gépek a legnagyobb erővel dolgoznak,* — hangzik a válasz.

Lidércnyomás... az ember megkötözve hever egy helyen és a halál jön... egyre közelebb jön...

Néhány rövid fényjelzés odaát... rövid hosszú — rövid - - -

— Morzézik — suttogja Endrass.

A naszádunk minden ízében nyög, dolgozik, ziháló tüdővet veli magát neki az árnak.

Ki kell menekülnünk innen! Nincs más gondolatom s a gépek szívverésével dobog az én szívem is... ki innen... ki innen!

Ekkor — csoda történt — az ellenség elkanyarodik. A fény oldalvást elimbolyog s a következő pillanatban elér bennünket a vízibombák üvöltése — uuuiii... uuu...

Lassan kínlódik a naszád a szorosból kifelé. Már sötétség vesz körül bennünket. Csak a távolból hallatszik, egyre gyengébben, a felrobbanó vízibombák csattanása.

És végre, végre... előttünk a tenger... a nagy, messzi, szabad tenger... a végtelen víz és a végtelen ég.

«Így festettem, a 66.000 tonna elsüllyesztése után.»

Kanea, Kréta szigetének legnagyobb kikötője.

* *Prien Günther: Életutam a Scapa Flowig. Stádium kiadás.*

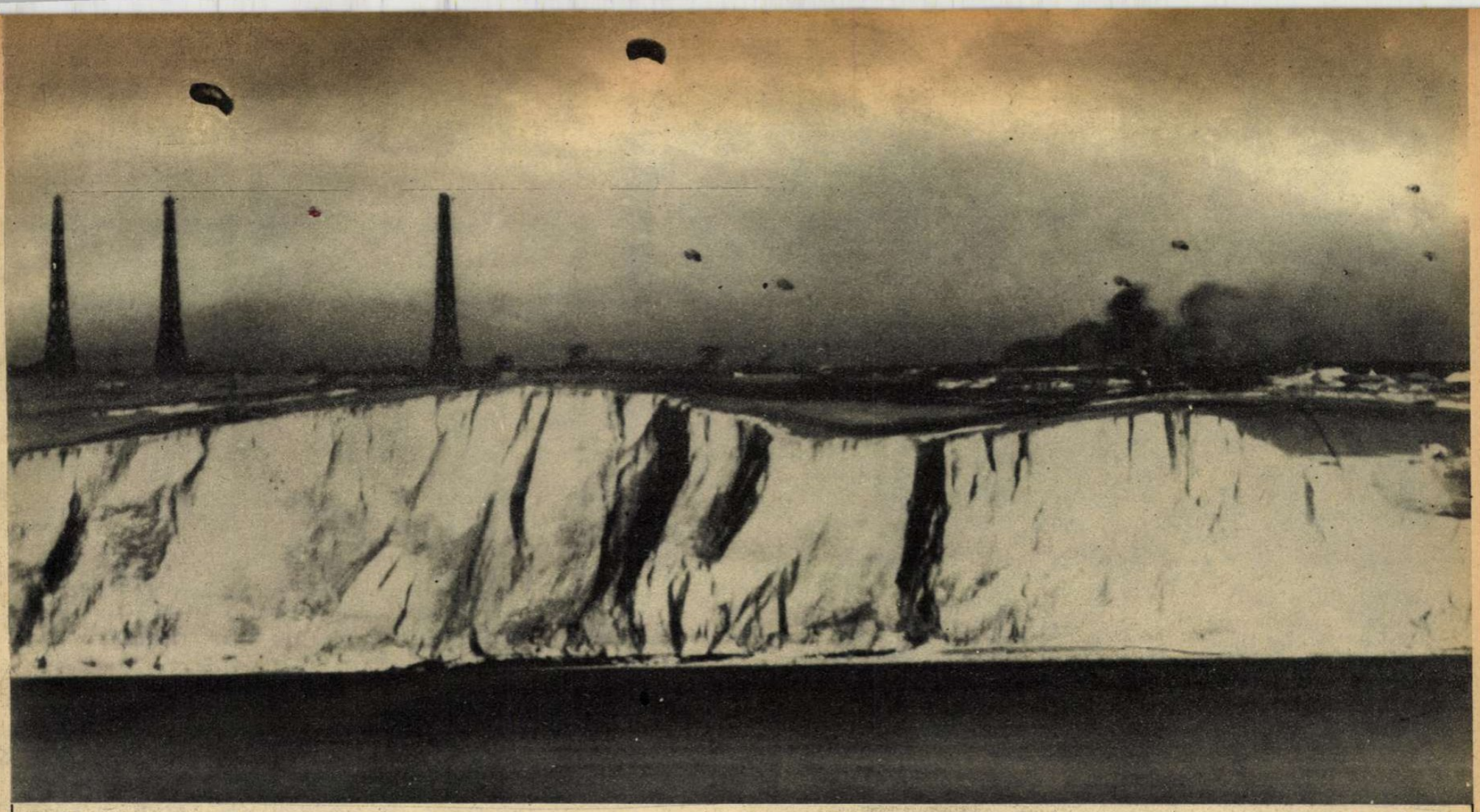

Füst és lángtenger Canterbury fölött német gyorsnaszádról készítették ezt az érdekes képet, amely meglepő közelségbe hozza a magas angol partvidéket s a háttérben a repülőtámadással felgyujtott iparvárost. Az angol záróléggömbök fennt úsznak a levegőben, de nem tudják megakadályozni a sűrű német látogatásokat...

MEGTORLÓ LÉGITÁMADÁSOK AZ ANGOL VÁROSOK ELLEN

Az angol légi hadviselés legutóbbi indokolatlan támadásaira, melynek során német lakónegyedeket támadtak, a német légierők borzalmas választ adtak. A stukák vijjogó csapata mutatta meg az angoloknak, hogy mi lesz akkor, ha egyszer ők sem hadicélpontokat keresnek bombáik számára, hanem megelégszenek azzal, ha sűrűn lakott területekre hullatják le bombáikat.

Az *angol alsóházat* is súlyos támadás érte a megtorló hadjárat során; az alsóház ülésterme romokban hever és az üléseket egy másik teremben tartják meg. Jellemző a stukák eredményes munkájára a másik londoni képünk is, amelyik egy összebombázott városrészt mutat be a megtorló támadás után.

A megtorló stuka-támadások azonban nemcsak az angol fővárost keresték fel, hanem az angol városok legnagyobb részét. Megdöbbentő kép tárul elénk, ha *Glasgow*nak, a skót kikötővárosnak összebombázott városrészeire vetünk egy pillantást.

LÖHR TÁBORNOK ÉS KATONÁI AZ AKROPOLISZON

Tündéri látvány tárul mindenfelől a győztesek elé, a görök kultúra halhatatlan emlékeinek oszlopsorai között. A márványtól csillogó város, a szelíd lankák s a tenger kékje, örök élmény a harcok után...

Darlan tengernagy, az új francia politika legmarkánsabb egyénisége, Pétain marsall első munkatársa, akit az elmult héten az angol sajtó rendkívüli hevességgel támadott. A szenvedélyes támadás a francia-német viszony alakulásában kedvező és történelmi fontosságú változásokat sejtet...

Menetelnek Franco csapatai *Marokkó* földjén s a tenger ködös távlatából feléjük mered *Gibraltár,* az ágyúkkal megrakott angol erőd. A másik oldalról sem lehet vidám dolog a spanyol fegyveres erőt figyelni. Spanyol elől, spanyol hátul s ki tudja, ki jön erre-felé a levegőben? Vihar előtti csönd ez a békés gyakorlatozás.

A HÉT TÉRKÉPEI

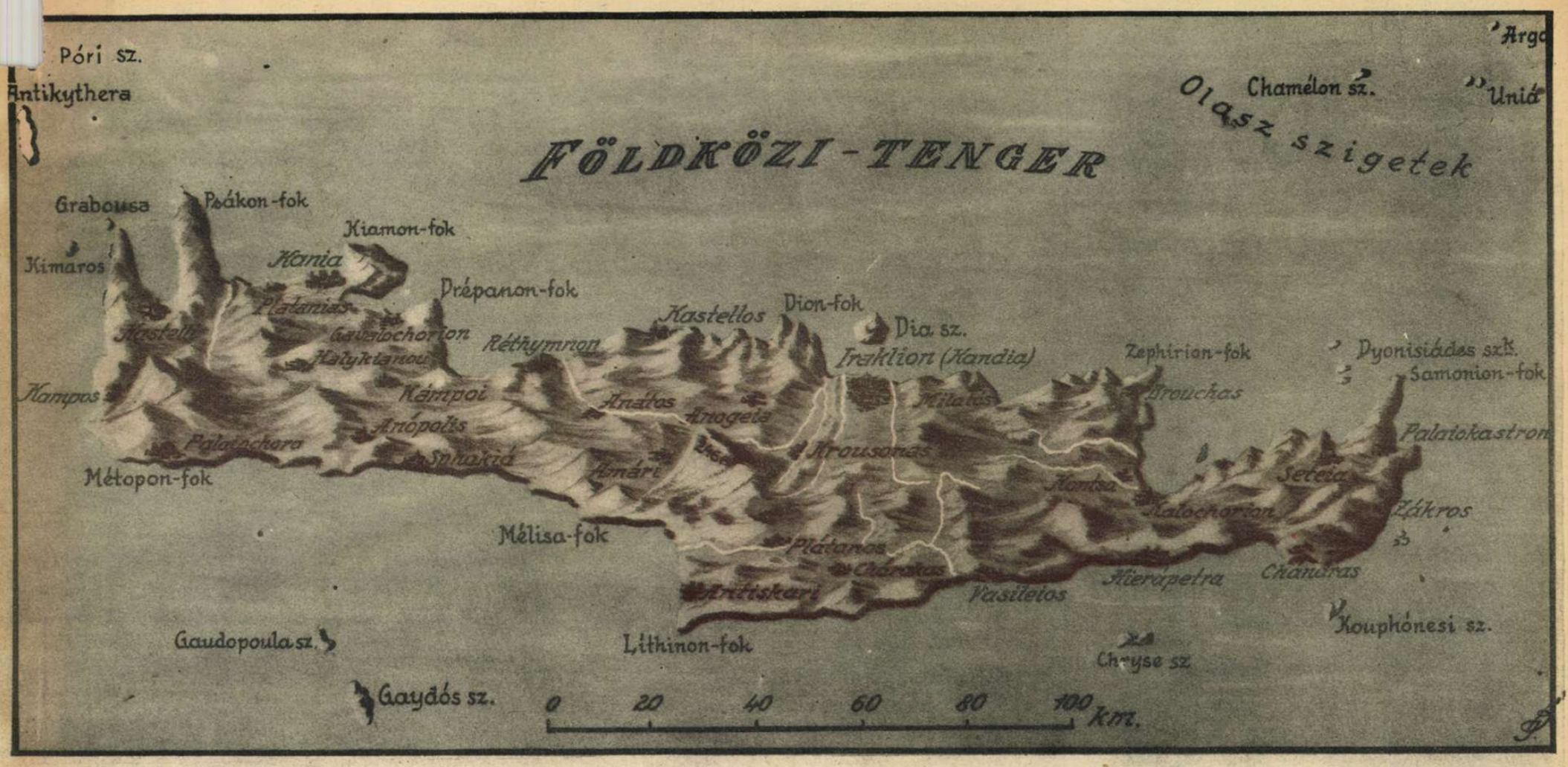

KRÉTA SZIGETE

A görög forradalmak híres szigetén új hősköltemény született. A Balkánról elmenekült vert hadak biztonságot kerestek a tenger védelmében s riadtan szembekerültek a német ejtőernyős osztagokkal. A maroknyi német csapat Narvik legendájának vakmerőségével küzdött a túlerő ellen s beírta nevét a hadtörténelembe. Kréta szigete új kiinduló pontja lett a közelkeleti háború viharának...

MÁLTA SZIGETE

átszenvedte a 300. légi támadást. Romok, bombától vert tölcsérek s elpusztult kikötők, házak, középületek jelzik a légi hadak útját. Málta és Ciprus között már nem késhetik sokáig a döntés...

IRAK SZABADSÁGHARCA

nagy meglepetése a világnak. A Földközi-tengeren állomásozó angol hajóhad legérzékenyebb támpontja, a haifai olajvezeték került halálos veszedelembe, a messzuli és kirkuki források vidékén. Az iraki csapatok makacs ellenállása és az arabs lázadás terjedése, Tobruk és a török határ között eldöntheti a fellángolt csaták sorsát. Egyiptom. Transjordánia, Palesztina, Szíria és Irak között a hadiszerencsét a tengelyhatalmak ereje kovácsolja...

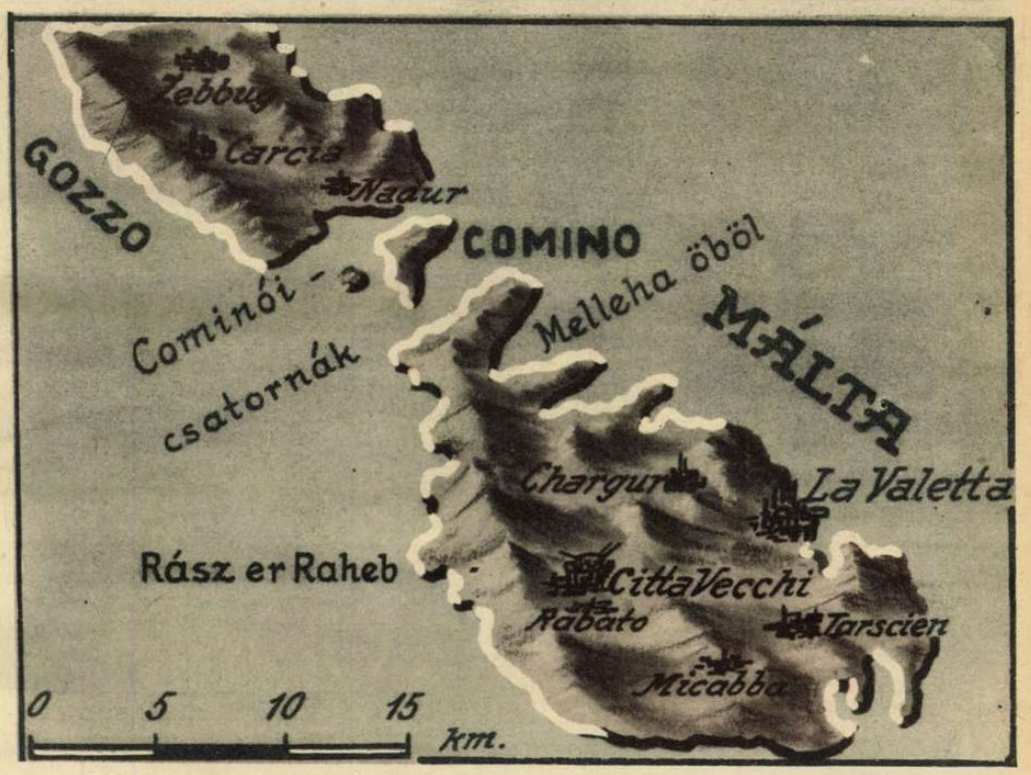

AZ ORIENT KÁVÉHÁZBAN

— Jó színben van kedves Spitz úr, — úgy látszik már kiheverte a szerb és a görög villámháborút. Amikor a németek bevonultak az Akropoliszba, olyan sápadt volt kegyed, hogy direkt eltekintgettem magáról.

— Nézze Stumpf úr, maga ne húzzon engem. Maga úgy ragyogott, mint egy dagadt szentjánosbogár, amikor az a Hess leugrott az ejtőernyővel s tegnap már azt magyarázta a Schlesingernek, hogy a Hess egy áruló, mert nem akar semmit elárulni az angoloknak.

— Spitzkém, maga goromba. Maga ballábbal lépett a biciklire. Még nincs biciklije? Na nem baj. Később is röhöghetnek a gyerekek. Szóval én nem bántottam magát, amikor elharsogta Hirschéknél, hogy a Simovics az egy új Napoleon, aki csak azért hátrál, hogy nagyobb svungot vegyen a németek bekerítéséhez. Hát egy frászt vett. Már a szerbek sem hallgatnak magára.

— Én meg fütyülök magára! Hagyjon békét nekem, mert ha hékliz, nem mondom el az újságot. Úgy sem ordíthatok, mert nagyon idegen nekem ott balra az a hegyesbajuszú álvendég. Mit jár ide az ilyen üvöltő keresztény, rendes zsidók közé?

— Úgy éljek Spitz úr, az egy kém! Az rémhírekre vadászik. Hajoljon közelebb s hagyja már hallani. Hagyja már, mert beteg leszek...

— Idefigyeljen maga tudatlan, begyulladt és fölöttébb csúnya fajtestvérem. Magáról ismernek meg engem is, de most már mindegy. Levelet kaptam Irakból...

— Ne, ne, — Spitz úr ne izgasson, ne citerázzon az idegeimen, hagyja hallani, hagyja...

— Sssst! Ne olyan hangosan. Úgy áll a helyzet, hogy a feleségem fivére, — tudja a Samu, — akit tévedésből becsuktak a Markóba, — üldözték szegényt a vallása miatt, s idő előtt követelték tőle az elszámolást, ami bárkivel megeshetik, de nem az volt a baj, hanem a vizsgálati fogságban vallási mániába esett.

— Hagyja már a Samut! És hogy csik egy tőzsdés vallási mániába?

— Úgy hogy mindent bevallott. Két év... Na szóval összeadtuk neki utána a kezdő tőkét, de nem maradhatott itt, mert bejáratos volt a Kilencvenessy báróékhoz, s tudja hogy van az ilyenkor. Szóval kinézték, mert ők nem ültek mostanában, csak széken meg pamlagon.

— Én odamegyek a hegyesbajuszoshoz s megmondom, hogy maga egy közönséges rémhírterjesztő, ha semmit sem terjeszt. Hágyja hallani, hagyja!...

— Mit izgul, mit ugrál itt nekem? Az ilyen zsidók miatt késik az angol győzelem. Szóval a Samu kivándorolt Irakba. Képzelje! Pont Irakba, az olajmező mellé. Mindig mondtam, hogy ennek a Samunak megárt a sok angol regény. Valódi perzsa szőnyeget szállít Szlovákiából Bagdadba. Jól ment. De tudja, hogy van. Sok a zsidó és kevés a szőnyeg, hogy ne is beszéljek a németekről. A Samu testvére Szalonikiben mazsolával kereskedik. A másik testvérének a férje, az Abrahamovics Belgrádban árulja a rezet.

— Ne örjítsen meg Spitz úr, ne taposson rajtam, mert olyat üvöltök valamit a kedves családjára, hogy összeszalad az egész Orient. Ne regéljen nekem a családfáról, mert azt úgyis eleget kérdezik, hanem susogja már el, mi van Irakban.

— Hiszen azt susogom állandóan, de maga beleszuszog a javába, mint egy rekedt iráki teve. Hát írt a Samu! Tudja maga mi ez? Kézről-kézre írt, posta nélkül, családi alapon, via Szaloniki, Belgrád, Zombor, Budapest. Ez az egyetlen megbízható posta. Nekünk nincs határ Stumpf úr, nekünk hiába zavarják az angol rádiót, hiába prüszköl, visít, nyekereg az a nyavalyás masina. Itt a levél a Samutól! Irákból uram! Érti ezt?

— Legyőzött Spitz úr. Hagyja hallani, hagyja.

— Hát idehegyezze azokat a mélán szétálló füleit, Stump úr. Azt írja a Samu, hogy nincs semmi baj. Tartják a frontot Bagdadban. Azaz, hogy most éppen van egy kis baj, de százezer zsidó segíti az angolokat, csak belülről s megvan az összeköttetés a főhadiszállással, az a Gort személyesen üzent, hogy ne féljenek a zsidók, amíg őtet látják.

— Na és látják őtet?

— Mi az hogy látják? Hát persze, hogy nem látják!

— És mégse félnek?

— Maga egy destruktív egyed. Megérdemelné, hogy bevigye a hegyesbajuszú. Ezek olyan lelki dolgok, amihez maga nem ért. Lelkileg látják egymást és jön a felszabadítás. Irakban megbuknak a németek! A Samu mindig jól látott, áttekintette a helyzetet, — kivéve azt a Markó-incidenst. Ha az angolok bevonulnak Irakba s a zsidók átveszik azt a benzin-üzletet, akkor kész. A németeknek mindig kevesebb benzinjük lesz, *nekünk* mindig több. Kész. Ez a háború. És Amerika is jön. Már benne is van. Hát mit akar még?

— Spitzkém, én egy szelíd zsidó vagyok. Azt akarom, hogy a Samu ne szaladjon haza. Mert állandóan győzünk, de mindenki hazajön, hazaoson. Sokan leszünk, Spitz úr. A végén még észreveszik s amilyen gorombák, megcsinálják azt a harmadik törvényt.

— Ne terjesszen rémhíreket, mert feljelentem. Az a jó, ha sokan vagyunk. Ki kell várni a győzelmet. Vagy maga nem hisz a győzelemben?

— Hát micsinálják mást? Persze, hogy hiszek. Naná, majd a Hitlernek drukkolok... De maga úgy szaval, mint egy Cicero, vagy hogy hívják. Én egy olyan rendes győzelmet szeretnék. Nem egy olyan egészen nagyot. A Kun Béla is túlgyőzte magát. Maga akkor is...

— Most meg mit akar? Mit célozgat? Mit sérteget? Maga épp úgy szerette a Bélát, mint én, de nem mert mellé állni. Az ilyen zsidók miatt buktunk meg. Mit mesél nekem ilyen régi dolgokat, tudja, hogy a gyomromra megy. Főúr! Egy adag szódabikarbónát...

— Hogy van a kedves unokaöccse? Régen kávézott velünk.

— Ne fájjon magának az Adolf. Az egy ügyes fiú. A takarítónője nevére kiváltotta az iparigazolványt s most ő vezeti a céget. Nem is olyan rossz az a zsidótörvény, csak bánni kell vele. De mit csinál a maga Malvin nénije?

— A Malvin néni se ügyetlen asszony. Cérnában dolgozik. Jó cikk. Kis helyen elfér s drága a zugban. Napi 20 spulniból már megél. Most jobb a forgalom, a könyv miatt...

— Ez az lássa! A vásárlási könyv! Mégis jobb lett volna kitérni. A könyvbe csak azt kell beírni, hogy mi a vallása. Csudára elszaporodnak megint a keresztények.

— Mondja Spitz úr, kiválthatom a könyvemet a feleségem nevére? Mert ő keresztény. Már olyan, tudja, — négy tiszta zsidó nagyszülővel.

— Stumpfkám, maga egy ökör. Amíg mi vagyunk a kereskedők, addig mi baj lehet abból, hogy a vásárlási könyvbe beírják a vallást? Legalább hivatalosan is megismerjük egymást. Más itt a hiba, az, hogy kimaradtam a tőzsdei hosszból! Szaladnak a papírok felfelé s én nem hallgattam a Weintraubra, aki már a vagyonváltság előtt áttért az értékpapírra s megúszta a nagy adót. Minek ide az iparigazolvány? Ebbe a Kulcsár se szólhat bele, a papír vígan emelkedik, ontja a drága jó pénzt s én ebből kimaradtam!

— Spitzkém ne búsuljon. Én egy szelíd zsidó vagyok, én nem kiabálom el a győzelmet, én nem kapok levelet Irákból, *de a hosszba idejében beszálltam!* Megvan a nyaralási költség, akár tíz esztendőre. Szolgája Spitz úr. Megyek a Svábhegyre kibérelni három szép szobát. Igaz, hogy a feleségem Radványba vágyik, mert imádja az arisztokratikus hangulatokat. Lehet, hogy átrándulunk arrafelé is. Oda úgy sem megyünk nyaralni, abonnan az Endre László kitiltott bennünket... Na, nem igaz?

A hegyesbajuszú.

Nü, megyünk a csatába... — de csak Amerikában! Ami biztos, biztos...

(Kladderadatsch)

Churchill mondotta:
«Anglia győzni fog!...»

(Kladderadatsch)

Ausztráliai véráldozat a Balkánon.

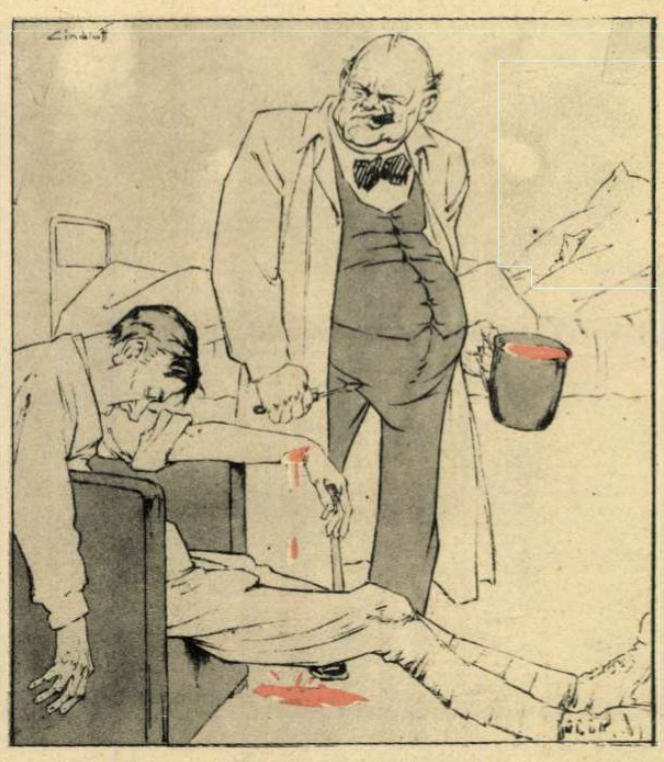

Churchill: «A szegény fiú elgyöngült ugyan az érvágástól, de reméljük, hogy meghosszabbítja valamivel öreg mamájának, Britanniának életét!»

(Kladderadatsch)

Szíriai helyzetkép.

Mindenki lépik egyet...

(Höpp Henrik/Dinnyés Károly)

MAGYAR FUTÁR

Politikai hetilap.

A szerkesztésért felel:
DR. RAJNISS FERENC
főszerkesztő.

A kiadásért felel:
GRÁTZER ANTAL

Szerkesztőség: Budapest, VIII., József-körút 5.
Telefon: 137-103.

Kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 5.
II. emelet. Telefon: 144-400.

Előfizetési ár egy évre 10 pengő, félévre 5 pengő, negyedévre 2.50. Egyes szám ára 20 fill.

Nyomatott a Stádium R.-T. offset-körforgógépén, Budapest, V., Honvéd-utca 10. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

síktaplocai lányok körtánca.

«Egyszer egy királyfi mit gondolt magában?...»

CSIKORSZÁGI FENYVESEKBEN

A székely lány igazi párjával: a magyar baltával.

A jó Isten nagy-meleg szemekkel mosolyog le újra a Székelységre. Örömteli kedvvel hallja, hogy huszonkét év után ismét vidáman cseng a nóta Csíkban, Háromszékben és Udvarhelyben. Kedves népe, a székely — szabad. A maga boldogulására, a saját jókedvére dolgozik újra, az ő birkája járja a havast s a borvizes székely kocsija megjelent az országutakon baktató lovakkal s a bakon bóbiskoló-dudorászó borszéki kocsissal.

Megindult a székely élet!...

*

Marosvásárhelyről indul a székely körvasút s Szászrégentől már csillogó zöld fenyőkkel borított hegyek közt kanyarog.

Maroshévizen széparcú székely menyecske száll fel a vonatba. Van hely bőven, de nem ül le. Kicsi motyójával odaáll az ablakhoz, a homlokát az üveghez szorítja s néz kifelé. A fenyvesekre, a völgyekre és a gilisztányi Marosra.

Csíkországot nézi, mintha soha nem látta volna.

Évek óta nézi. Minden nap. Szeredába jár be munkára.

Szinte imádság a nézése. Szereti az Istent lélekkel s szívesen imádkozik hozzá. Őt sem hagyja el a Magasságbéli: Gyönyörű hazát adott neki: Csíkországot. S vigyáz rá. Lám, most is visszaadta — ha huszonkét év után is — a havast, a legelőt, az élést. De nem zúgolódik a huszonkét évért sem. Kellett a megpróbáltatás, mert sokat vétkezett s megérdemelte érte a büntetést. Ez is annak a bizonysága, hogy törődik vele az Isten. S büszke is erre, kiválasztottnak tudja magát... székelynek.

A vonatkerekek zakatolása, zötyögéssé lassúbbodik. Az eleje már beért a szeredai állomásra. A menyecske még mindig az ablaknál áll s akkor szólal csak meg, mikor le kell szálljon:

— Ez a mi országunk: Csíkország!...

A többi utas mondja, hogy a menyecske mindennap így utazik Hévízről Szeredára és vissza. Csak néz ki az ablakon s hallgat. Szeredán pedig zsoltárosan sóhajtja s büszkén az ötszavas székely imádságot:

— Ez a mi országunk: Csíkország!...

*

Somlyón sok székely magyarral beszélgettem. Az egyik hetvenkétéves öregember, de olyan egészségben, frisseségben, mintha most indulna neki a férfikornak. Kemény, törhetetlen székely koponya: negyvenkilenc éve áll a fejében egy bicskapenge darabja. Már jóformán helye sem látszik a negyvenkilenc év előtti virtuskodásnak.

— Leány miatt verekedtünk összse — meséli. — Szép, takaros székely lány volt s a bálban nem hagytam mással táncolni. De nemcsak nekem tetszett s így összeakaszkodtunk vagy hárman. Az én fejembe beletört a bicska, de a többi sem vitte el szárazon. Kutyául vérzett a sebem, hát gyorsan be is kötöttem egy fehér kendővel. Szombaton este báloztunk s kedden már arattam is.

Ragyogó-büszke szemmel beszél az öreg. Hiszem is, nem is, de a körénkgyűlt néhány öreg bólogat s bizonyítja, hogy úgy volt. Igaz lehet.

— Négy évre rá kerültem be Szeredába orvoshoz — folytatja az öreg. — A fogam fájt. Ritkán van szükségünk orvosra s ilyenkor mindent elpanaszolunk neki. Én is elmondtam a bicskázást. Megnézte a fejemet s kitapogatta a bicska helyét. Úgy látszik, nagyobb baj nem lehetett, mert csak bólintott rá egyet s úgy hagyta. Negyvenkilenc évig nem is volt vele semmi bajom.

Bámulom a keménykoponyájú öreget. Az élénk-fiatal szemét, havas-ősz haját s a munkától kérges kezét, ahogy magyaráz. Huncutfélén el is mosolyodik, mikor látja csodálkozó szemünket s nagyravaszul hozzáteszi:

— Még jó is, hogy az a bicska a fejemben maradt. Mindenkinél biztosabban tudom, hogy mikor lesz eső és mikorra várhatunk fagyot. Időváltozáskor belesajdul egy kicsit a jelzés...

*

A vigasságos kedvéért kedveli az Isten a székelyeket s ezért nem pusztulhat el soha a nép. A földjét mindennél jobban szereti, mint az a bőszoknyás fehérarcú menyecske a vonatablakban s erőt semmi hatalom nem vesz rajta, mert a koponyája még a kőnél is keményebb.

II. I.

Három füstösképű a Székelyföldről és a «brugós» cigányasszony.

Ferencz Lajos hatvankilencéves székely «legény» verbunkosa.

(Fekete Ferenc felvételei.)

A KÁRPÁTVÖLGYI MAGYARORSZÁG

A TERMÉSZET VÉDŐKOSZORÚJÁBAN S AZ EMBERI MUNKA SOK ÉVSZÁZADOS KULTÚRÁJÁNAK EREDMÉNYEIBEN EZ A FÖLD MINDEN KÜZDELMÜNK, ÁLMUNK ÉS JÖVENDŐNK SZENT HORDOZÓJA

A REVIZIÓS MAGYARORSZÁG

A trianoni Magyarország területe	92.963 km²	lakóinak száma	1930-ban	8.688.319	1940-ben	9.129.000
Az első bécsi döntéssel visszanyert terület.	12.103 km²	„	„	„	1.034.463	„	1.051.000
Kárpátalja visszatérésével visszanyert terület	12.171 km²	„	„	„	592.901	„	677.000
A második bécsi döntéssel visszanyert terület	43.492 km²	„	„	„	2.392.603	„	2.633.000
A reviziós Magyarország összesen	160.729 km²	lakóinak száma	1930-ban	12.708.286	1940-ben	13.490.000

A délvidéki kérdések végleges rendezése után Magyarország új térképet iktat a revizió történetébe.